

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Zapojení rodinných příslušníků do péče o klienta v domovech pro seniory

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:
REHABILITACE

Autor: Andrea Rohová

Vedoucí práce: Mgr. Petra Zimmelová, Ph.D.

České Budějovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem Zapojení rodinných příslušníků do péče o klienta v domovech pro seniory jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly, v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3. 5. 2018

.....

Andrea Rohová

Poděkování

Mé poděkování směřuje Mgr. Petře Zimmelové, Ph.D. za odborné vedení, důležité rady a za veškerý čas, který mi věnovala.

Dále bych ráda poděkovala všem informantům, kteří byli ochotní stát se součástí mého empirického výzkumu.

Zapojení rodinných příslušníků do péče o klienta v domovech pro seniory

Abstrakt

Bakalářská práce má název *Zapojení rodinných příslušníků do péče o klienta v domovech pro seniory*. Jako hlavní cíl jsem si stanovila zjištění toho, jestli se rodinní příslušníci zapojují do chodu celého domova pro seniory a jsou o tom dostatečně informovaní. Dále jsem konkrétně zjišťovala, jakým způsobem se zapojují do chodu domova nebo alespoň do péče o příbuzného. Zadala jsem dvě hlavní výzkumné otázky. První otázka se zabývá právě tím, jakým způsobem jsou rodinní příslušníci klientů zapojeni do péče a života vybraných klientů domovů pro seniory. Druhá otázka zkoumá, jaké představy mají rodinní příslušníci vybraných klientů o svém zapojení v rámci péče v domovech pro seniory.

Práce se dělí na část teoretickou a empirickou. Teoretická část má tři hlavní odvětví. V prvním se věnuji seniorovi, stáří, stárnutí a charakteristickým změnám ve stáří. V druhém odvětví se zabývám jeho rodinou. Především typy rodin, funkcemi, mezigeneračním soužitím a spoluprací rodiny s institucionální péčí. A v posledním odvětví již konkrétně popisuji domov pro seniory jako sociální službu. Zmiňuji se i o právech a povinnostech seniora v zařízení a o činnosti sociálního pracovníka v domově pro seniory.

Pro empirickou část jsem si zvolila kvalitativní výzkum. Data jsem zjišťovala pomocí narativních rozhovorů u rodinných příslušníků a polostrukturovaných rozhovorů u sociálních pracovníků. Do výzkumu se zapojilo 5 rodinných příslušníků a 5 sociálních pracovníků. Získaná data jsem zpracovala pomocí otevřeného kódování.

Z výsledků vyplynulo, že rodinní příslušníci se spíš zapojují do péče o svého příbuzného, než do chodu celého zařízení. Příčinou je především časová a pracovní vytíženost. Bakalářská práce může sloužit jako informativní materiál pro sociální pracovníky v domovech pro seniory. Dále i pro rodiny, které mají příbuzného v domově pro seniory, jako zamyšlení nad tím, jestli není potřeba s touto sociální službou víc spolupracovat.

Klíčová slova

Senior; rodina; rodinný příslušník; sociální služba; sociální pracovník; domov pro seniory

Family involvement in the care of a senior house client

Abstract

Bachelors thesis is called family involvement in the care of a senior house client. As a main aim, I have determined whether family members are involved in the entire process of home for the elderly and are sufficiently informed. Then I looked specifically at how they are involved in the process of the home care or at least in the care of a relative. In the bachelor thesis I have entered two main research questions. The first question deals with the way in which family members of clients are involved in the care and life of selected clients of homes for the elderly. The second question examines the ideas of family members of selected clients about their involvement in the care of seniors.

The thesis is divided into a theoretical and empirical part. The theoretical part has three main branches. In the first one, I dedicate to a senior and his age, aging and characteristic changes in old age. In the second branch, I deal with his family. Primarily with the types of families, functions, intergenerational coexistence and family co-operation with institutional care. In the last branch, I specifically describe a home for the elderly as a social service. I also mention the rights and responsibilities of the senior in the facility and the activities of a social worker in a home for the elderly.

For the empirical part, I chose a qualitative research. I surveyed the data through narrative interviews with family members and semi-structured interviews with social workers. The research involved 5 family members and 5 social workers. I have processed my data using an open coding.

The results show that family members are more involved in the care of their relative than in the process of the whole facility. The cause is mainly time and workload. The bachelor thesis can serve as an informative material for social workers in homes for the elderly. Or even for families who have a relative in a home for the elderly, as a reflection on whether there is a need to cooperate more with this social service.

Key words

Senior; family; family member; social service; social worker; home for the elderly

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 SOUČASNÝ STAV	9
1.1 Senior	9
1.1.1 Stárnutí.....	9
1.1.2 Stáří.....	9
1.1.3 Členění stáří dle věku	10
1.1.4 Charakteristika změn ve stáří.....	11
1.1.5 Gerontologie	12
1.2 Rodina	13
1.2.1 Charakteristika pojmu rodina.....	13
1.2.2 Typy rodin.....	15
1.2.3 Funkce rodiny	16
1.2.4 Mezigenerační soužití	17
1.2.5 Spolupráce rodiny v péči o seniora v institucionální péči	20
1.3 Domov pro seniory.....	21
1.3.1 Sociální služby.....	21
1.3.2 Sociální služby pro seniory.....	22
1.3.3 Přijetí seniora do domova pro seniory	23
1.3.4 Práva a povinnosti seniora v domově pro seniory	24
1.3.5 Činnost sociálního pracovníka v domově pro seniory.....	24
2 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	26
2.1 Cíle práce	26
2.2 Výzkumné otázky.....	26
3 METODIKA	27
3.1 Metodika výzkumu.....	27
3.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	28
3.3 Průběh rozhovoru	29
4 VÝSLEDKY	30
4.1 Vybraní rodinní příslušníci klienta v domovech pro seniory.....	30
4.1.1 Rodinný příslušník seniora a základní údaje	30
4.1.2 Začlenění seniora do domova pro seniory	31
4.1.3 Vztah rodinného příslušníka k seniorovi a spolupráce se SP	33
4.1.4 Zapojení rodinného příslušníka do chodu domova pro seniory.....	35
4.2 Vybraní sociální pracovníci v domovech pro seniory.....	38

4.2.1	Sociální pracovník a základní údaje	38
4.2.2	Frekvence návštěv rodinných příslušníků seniorů	39
4.2.3	Spolupráce sociálního pracovníka a rodinného příslušníka.....	41
4.2.4	Zapojení rodinného příslušníka do chodu zařízení	44
5	DISKUZE	46
6	ZÁVĚR	51
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	53
8	SEZNAM PŘÍLOH	57

ÚVOD

Pro mojí bakalářskou práci jsem zvolila cílovou skupinu, která je mi nejbližší a v budoucnu bych se jí chtěla věnovat. Téma Zapojení rodinných příslušníků do péče o klienta v domovech pro seniory jsem si vybrala, protože se chci zaměřit na seniory a jejich rodinu. Počet seniorů ve vyšším věku se neustále zvyšuje a stárnutí populace je tudíž velmi aktuální. Je důležité zajistit seniorům kvalitní péči, ať už domácí nebo ústavní. V dnešní době vzrůstá počet dobrovolníků v domovech pro seniory. Chtěla bych zjistit, jak moc se rodinní příslušníci klienta domova pro seniory zapojují do chodu zařízení. Mnohdy se rodina o seniora nemůže postarat v domácím prostředí. V dnešní uspěchané době na to rodina nemá čas. Většinou jim ubývají i síly, protože starat se o nemohoucího seniora je velmi náročné. Někdy se o seniora rodina starat ani nechce, a tak hledají jiné možnosti, jako jsou právě domovy pro seniory. Ale existují samozřejmě i jiné varianty. Ve své práci se chci tedy zaměřit na rodinu seniora. Jestli se vůbec zajímají o domov pro seniory, kde jejich příbuzný tráví veškerý svůj čas. Hlavně se zaměřím na aktivní pomoc. Jestli rodinní příslušníci pomáhají chodu zařízení, nebo se alespoň částečně starají o svého příbuzného. Zajímá mě i názor sociálního pracovníka zařízení.

V teoretické části popisují pojmy dané problematiky. Nejdříve se zabývám samotným seniorem. Jak stárne, co je to stárání a jeho členění dle věku. Proces stárnutí se projevuje změnou fyzické, ale i psychické a sociální stránky, proto charakterizují nejvýznamnější změny ve stárání. Dalším důležitým bodem v mé práci je rodina seniora. Zaměřuji se hlavně na typy, funkce, mezigenerační soužití a na spolupráci rodiny se zařízením. V poslední kapitole je domov pro seniory, definice této sociální služby, přijetí seniora do zařízení a neopomenout ani činnost sociálních pracovníků a práva a povinnosti seniora v zařízení.

V praktické části se zabývám pohledem rodinných příslušníků na to, proč musel senior využít služby zařízení, zda si zvyknul na zdejší prostředí, jestli ho vůbec navštěvují, a aspoň částečně se o něj starají, nebo nechávají veškerou péči na zařízení. Dále mě zajímalo, zda jsou rodinní příslušníci informováni o tom, že se mohou zapojit do celého chodu domova pro seniory, zda se nějakým způsobem zapojují a spolupracují se sociálním pracovníkem. Výpovědi rodinných příslušníků jsem doplnila i názory sociálních pracovníků, abych získala ucelenější pohled na danou problematiku.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Senior

1.1.1 Stárnutí

Mlýnková (2011) popisuje stárnutí jako biologický a nevratný proces. Podle autorky nestárne pouze člověk, ale vše živé na planetě, jako flora a fauna. Považuje tento děj za součást koloběhu života. Když člověk stárne, tak se mu mění struktura buněk a jejich funkce, což ovlivní celý organismus (Mlýnková, 2011). Stárnutí se projevuje zejména snížením výkonnosti, imunity, zhoršenou hybností a pamětí (Arnoldová, 2015). Dle Mlýnkové (2011) stárnutí patří mezi individuální procesy, což znamená, že u každého propukne v jinou dobu. Autorka uvádí například rozdílnou fyzickou stránku člověka. Tvrdí, že změny zevnějšku u někoho postupují rychleji a u někoho pomaleji. Popisuje, že je to ovlivněno genetickými dispozicemi, ale i životním stylem jedince, prodělanými úrazy, nemocemi a prostředím, ve kterém žije. Dle autorky vnější vlivy, jako působení chemických látek, mikroorganismů, psychosociálních faktorů a složení potravin, mohou ovlivnit stárnutí kladně, ale i negativně, kdy je pravděpodobné urychlení procesu stárnutí. Dlouhodobý stres ho také výrazně ovlivňuje (Mlýnková, 2011).

1.1.2 Stáří

Mlýnková (2011) uvádí, že stáří se řadí do poslední etapy života jedince, což znamená, že končí smrtí. Rozdíl mezi stárnutím a stářím je ten, že stárnutí je fyziologický proces, který postupem času vyvrcholí až ke stáří (Mlýnková, 2011). Kdežto stáří se projevuje hlavně biologickými, psychickými a sociálními změnami (Arnoldová, 2015). Podle Mlýnkové (2011) je to obrovská změna, s kterou se jedinci smířují odlišně a závisí na mnoha faktorech. Uvádí faktor osobnosti, charakteru či zkušenosti. Autorka zmiňuje, že existují jedinci, kteří mají pozitivní přístup k životu, berou stáří jako výhodu, hlavně díky volnému času, a udržují se v kondici. Tvrdí, že někteří se naopak obávají nemoci, úbytku sil a toho, že budou muset být závislí na péči druhých. Dále popisuje, že je větší pravděpodobnost úmrtnosti životního partnera či vrstevníků, což vede k jejich osamělosti. I proto mohou být mrzutí až nepřátelští. V nejhroších případech u jedince může stáří vyvolat nenávist vůči sobě a skončit až sebevraždou (Mlýnková, 2011).

Dle Mlýnkové (2011) rozlišujeme tři formy přípravy na stáří. První forma přípravy začíná v dětství. Autorka vysvětluje, že rodiče by měli své děti naučit, jak se správně chovat

ke starým lidem. Popisuje, že děti přejímají vzorce chování od rodičů, takže se to naučí především od nich, proto by se rodiče dítěte měli chovat ke starým lidem s úctou a určitou pokorou. Druhou etapu přípravy by jedinec měl začít řešit ve středním věku (Mlýnková, 2011). Dle autorky příliš dospělých nemyslí na budoucnost a žije přítomností. Radí jim, že by se měli alespoň finančně zajistit, například v podobě penzijního spoření, protože mezi aktuální problém patří chudoba osamělých seniorů. Dle autorky se senior ze státního důchodu často neužívá. Z článku Park et al. (2018) vyplývá, že u ekonomicky znevýhodněných seniorů je častější výskyt depresivních syndromů, a snižuje se duševní zdraví, díky nevýhodám života a rizikům, kterým čelí. Poslední etapa je krátkodobá, která trvá zhruba 3 roky před odchodem do důchodu (Mlýnková, 2011). Dvořáčková (2012) vymezuje práci jako jednu z hlavních priorit v životě jedinců. I proto se lidé s odchodem do důchodu nevyrovnávají příliš dobře a mohou utrpět psychické trauma. Mlýnková (2011) tvrdí, že jedinec by si měl promyslet způsob života do budoucnosti. Jak naložit s volným časem nebo jak zrenovovat byt, aby byl praktičtější pro stáří (Mlýnková, 2011).

1.1.3 Členění stáří dle věku

Dle WHO se stáří dělí na:

- rané stáří (senescence) – 60 – 74 let
- vlastní stáří (senium) – 75 – 89 let
- dlouhověkost – 90 let a více (Arnoldová, 2015)

Podle Arnoldové (2015) věk dále můžeme dělit na kalendářní a funkční. Kalendářní věk je dán datem narození a nazýváme ho také jako chronologické stáří. Až když jedinec dosáhne určitého věku, tak se na něm projevují typické změny (Arnoldová, 2015). Dle Farkové (2009) se funkční věk odlišuje od kalendářního. Vymezuje ho jako souhrn biologických, psychologických a sociálních charakteristik. Arnoldová (2015) tvrdí, že biologický věk je dán přirozenými změnami jedince, jeho zdatností a mění se také díky působení zevního prostředí. Psychologický věk popisuje jako změny v průběhu stárnutí, změny vlastností a charakteristik seniora. Sociální věk zahrnuje sociální změny, kdy senior často změní v důchodu způsob života, svoji roli a zabezpečení z hlediska financí (Arnoldová, 2015).

1.1.4 Charakteristika změn ve stáří

Dle Mlýnkové (2011) se stáří projevuje změnou biologické, psychické i sociální stránky a tyto stránky spolu navzájem souvisí. Avšak poukazuje na to, že všechny změny se projevují individuálně. Závisí především na genetických dispozicích a vnějších vlivech (Vágnerová, 2007).

Mlýnková (2011) zmiňuje, že nejvíce dochází k tělesným a orgánovým změnám. Autorka sem zařazuje změny kožní, pohybové, kardiovaskulární, dýchací, trávicí, vylučovací, pohlavní a nervové soustavy. Uvádí různé příklady a některé z nich zde popíšu, dle autorky. Prvním příkladem je výška, která se postupně snižuje a hmotnost, která se naopak obvykle zvyšuje. Výrazně se mění kůže. Stává se suchou, tenkou, méně elastickou a svažtělou, protože se snižuje schopnost zadržovat vodu. Časté jsou také stařecké skvrny na kůži způsobené vyšším množstvím melanocytů. Typickým znakem je šedivění vlasů (Mlýnková, 2011). Dvořáčková (2012) popisuje, že jim ubývá i svalová hmota, síla a dochází ke změnám chůze a stoje, proto často chodí shrbení nebo v předklonu. Zhoršují se i všechny smysly, především zrak a sluch (Dvořáčková, 2012). Trpí zvýšenou únavou a poruchami spánku (Arnoldová, 2015). Poruchy spánku mohou mít velký dopad na zdravotní stav, který se díky nim začíná zhoršovat (Onen S.H. and Onen F., 2018). Dle Dvořáčkové (2012) se u seniorů snižuje sexuální aktivita a nedokáží už tak rychle reagovat na podněty. Tělesné změny se mnohdy projeví i na psychické stránce seniora, kdy se mění jeho chování a víc vnímá a řeší své tělo (Dvořáčková, 2012). Dle Vágnerové (2007) polymorbidita znamená, že je u seniora častý zvýšený počet především chronických onemocnění. Sice se zvyšujícím věkem se zvyšuje i polymorbidita, ale netýká se pouze seniorů (Afshar, 2015). Mlýnková (2011) uvádí, že nemoci seniora zhoršují jeho výkonnost a omezují jeho soběstačnost, proto bývá odkázán na pomoc druhých lidí. Vše je ale individuální a senior může žít dlouhá léta aktivně a nezávisle na ostatních (Mlýnková, 2011).

U psychických změn dochází, dle Dvořáčkové (2012), hlavně ke změnám osobnosti, vlastností a projevují se negativní stránky seniora. Mlýnková (2011) popisuje, že se u něj může projevit strach, úzkost či plačtivost. Takový jedinec je emočně labilní (Mlýnková, 2011). Podle Dvořáčkové (2012) se zhoršuje paměť, ostatní kognitivní funkce a klesá především energie, pružnost myšlení a elán. Mlýnková (2011) uvádí, že mezi dovednosti, které se mnohdy nemění, patří slovní zásoba, intelekt a jazykové

znalosti. Mezi zlepšené schopnosti naopak řadí vytrvalost, rozvahu a trpělivost. Psychické změny jsou propojené se sociální změnami hlavně tím, že se senior hůře přizpůsobuje novému prostředí (Dvořáčková, 2012). Má rád věci, na které je zvyklý, a nerad je potom mění (Mlýnková, 2011).

Dvořáčková (2012) vysvětluje, že sociální změny se projevují na chování, jednání seniora, na vytváření a udržení vztahu s ostatními lidmi. Dle autorky senior navazuje hůř nové vztahy a má větší strach z osamělosti. Charakterizuje jedince ve společnosti jako toho, který má své sociální role a statuty, které se často mění při odchodu do starobního důchodu. Senior si může začít připadat zbytečný, protože ztrácí role, na které byl zvyklý a něco pro něj znamenaly (Dvořáčková, 2012). Například práci může ztratit ještě před odchodem do důchodu, kdy už je těžké hledat novou, protože zaměstnavatelé nechtějí zaměstnávat starší méně aktivní osoby (Košíř and Šoba, 2016). Nejen seniora poznamená odchod do důchodu, ale i trh práce trápí stárnutí populace, protože je pro něj prioritou ekonomicky aktivní obyvatelstvo (Košíř and Šoba, 2016). Mlýnková (2011) uvádí například roli zaměstnance a na tom objasňuje problém seniorů. Převážnou část života si jedinec vydělával peníze a přispíval státu. S rolí důchodce naopak státu nepřispívá, ale pobírá od něj starobní důchod. Tuto změnu jedinec nemusí nést dobře. Dále říká, že společnost má tendenci seniory odsouvat na okraj společnosti. To souvisí se změnou ekonomické situace, kdy senior ztrácí svůj stálý plat, pobírá důchod a má slevy ve zdravotnictví či městské dopravě. Starobní důchod nebývá příliš vysoký, proto by již měl být připravený na stáří z produktivního věku (Mlýnková, 2011). Dvořáčková (2012) považuje za důležité, aby si senior zachoval aktivitu a našel si zájmy. Přibývá totiž množství volného času tudíž, dle autorky, není dobré podlehnout pasivitě. Autorka vidí důležitost v připravenosti jedince na stáří a jeho prostředí. Tvrdí, že pokud má člověk velkou rodinu a má vizi do budoucnosti, tak je připraven na odchod do důchodu. Naopak jedinec, který nemá plány a sociální vazby, tak často končí osamělý a sociálně izolovaný (Dvořáčková, 2012).

1.1.5 Gerontologie

Pojem gerontologie je z řeckého původu dvou slov (Čeledová et al., 2016). A to gerón, což znamená starý člověk, a logos, které autorka překládá jako slovo či nauka. Dle Štěpánkové et al. (2014) je to tedy nauka o starém člověku, stáří a stárnutí. Dále uvádí, že tato věda není samostatná, ale interdisciplinární, což znamená, že spolupracuje

i s ostatními obory, jako například se sociologií nebo demografií. Zaměřuje se především na potřeby a kvalitu života seniorů (Kalvach et al., 2004). Čeledová et al. (2016) se zabývá dělením gerontologie na experimentální, klinickou a sociální. Experimentální, nebo též biologická, řeší, proč a jak organismy stárnou. Domnívá se, že v této souvislosti poprvé použil pojem gerontologie, roku 1903, nositel Nobelovy ceny I. Mečnikov. Klinická gerontologie se nazývá geriatrie (Čeledová et al., 2016). Geriatrii chápe jako oblast medicíny, která zkoumá zdravotní stav, nemoci a jejich léčbu u starých lidí. Sociální gerontologie se zabývá způsobem života seniorů, jejich potřebami, navazováním interakcí seniorů se společnostmi, rodinou a přáteli (Čeledová et al., 2016). Dle Haškovcové (2010) sociální gerontologie řeší i stárnutí člověka, jak ho ovlivňuje a jaké má na něj sociální dopady. Souvisí s ní i další obory jako sociologie, demografie, psychologie, ekonomie nebo politika (Kalvach et al., 2004).

1.2 Rodina

1.2.1 Charakteristika pojmu rodina

„Rodina je obecně chápána jako nejpůvodnější, nejpřirozenější a nejdůležitější lidská skupina a instituce, jako ekonomická jednotka i jako základní stavební prvek sociálních struktur“ (Reichel, 2004, s. 193). Pacáková a Trusínová (2012) uvádí, že každý jedinec je součástí nějaké rodiny, která vytváří zázemí, kde člověk vyrůstá, rozvíjí se a ovlivňují ho vzájemné vztahy členů rodiny. Funkční rodinné vazby jsou důležité především v dětství, ale i v dospělosti přispívají ke spokojenému životu jedince (Pacáková a Trusínová, 2012). Kraus (2013) popisuje rodinu jako nejhlavnější společenskou skupinu, která je základem sociální struktury. Dále tvrdí, že je to jednotka, která zachovává reprodukci a kulturní vývoj společnosti. Rodinou se zabývají obory jako sociologie, psychologie, pedagogika, demografie, historie či ekonomie (Reichel, 2004).

Rodina je důležitá k udržení společnosti, celého lidstva a propojuje jednotlivé generace (Matoušek, 2003). Reichel (2004) rodinu řadí do sociální skupiny, která se liší od ostatních skupin především tím, že jedinec je členem již od narození a nevybírání si ji. Autor rodinu charakterizuje jako malou, neformální a primární skupinu. Malá je podle autora proto, že mívá menší počet členů. Rodinou nejčastěji chápe společný život muže a ženy, jejich potomky a popřípadě další příbuzné, kteří s nimi mohou tvořit domov. Neformální bývá proto, že je založena na vztahu muže a ženy (Reichel, 2004). Pokud ale vztah potvrdí sňatkem, tak se z ní stává zčásti formální skupina, protože mají určitá práva

a povinnosti vůči sobě (Reichel, 2004). Dle Reichla (2004) vztahy v rodině ale bývají postaveny na neformální bázi. Autor tvrdí, že když rodina jedná se státními institucemi, jako je například škola, nebo žádá o příspěvky od státu, tak jedná na formální úrovni. I při rozvodu a dědickém řízení je na formální úrovni. A primární skupinou je proto, že mezi sebou jedinci vytvářejí velmi intenzivní osobní vztahy, člověk si ji nevybírání a je pro ni typická soudržnost a dlouhé trvání (Reichel, 2004).

Reichel (2004) rodinu popisuje jako důležitý socializační činitel. Podle autora se především děti učí, nápodobou od rodičů, nejrůznější sociální role. Zpočátku jsou to přirozené role. Uvádí třeba roli nemluvněte či batolete. Pak se připravuje na nejčastější roli žáka nebo člena nějaké sportovní či zájmové skupiny (Reichel, 2004). Matoušek (2003) tvrdí, že rodina je první sociální skupina, s kterou se dítě setkává. Dle autora má vliv na utváření jeho osobnosti a vztahů v dalších sociálních skupinách. Učí dítě sociálním dovednostem, které autor bere za důležité pro budoucí život. Uvádí sexuální roli, která se formuje již od předškolního věku. Pro správné utváření sexuální role je důležitý hlavně vzor rodičů, jak se k sobě navzájem chovají (Matoušek, 2003). Reichel (2004) vidí význam rodičů v tom, že předávají dětem určité hodnoty a učí je porozumět normám. Dle autora každá rodina mývá tradice a názory, které si předává z generace na generaci. Zařazuje sem například způsob života, smysl pro humor nebo vztah k materiálním věcem. Významným socializačním činitelem není jen rodina, v které se člověk narodil, ale i rodina, kterou sám založí. Tu autor jmenuje jako tzv. reprodukční rodinu. S novou rodinou člověk získává i nové sociální role a situace, které musí řešit (Reichel, 2004).

Matoušek (2003) se domnívá, že mít stálého partnera, a s ním děti, je pořád u většiny lidí na prvním místě, nebo alespoň na vyšších příčkách v žebříčku hodnot života jedince. Vlastní rodina jim dává pocit smysluplnosti, bezpečí, pohody, lásky a v dětech se odráží i jejich chování (Matoušek, 2003). Kraus (2013) naopak uvádí, že se neustále zvyšuje rozvodovost a zvyšuje se i počet nesezdaných párů. Problém vidí hlavně ve zvýšení životního tempa, honbě za úspěšnou kariérou a v moderních komunikačních zařízeních, tedy v celkové medializaci. I když se neustále uzavírají sňatky, tak se zvýšila hranice uzavírání sňatků u mužů i u žen (Kraus, 2013). Autor konstatuje, že u mužů se hranice posunula z 24 let na 29 let a u žen z 21 let na 27 let. Dítě může být v dnešní moderní rodině vnímáno jako překážka v profesním růstu a v sebezvoji (Kraus, 2013). Matoušek (2003) říká, že rodina může způsobovat jedinci i strastné chvíle, protože není jednoduché

se nepřetržitě starat o děti a být tu vždy pro ně, když se rodič cítí unaveně či nemocně. Partnerství autor také nepovažuje za snadný vztah. Jedinec musí ve vztahu s partnerem umět dělat kompromisy a umět se přizpůsobit, jinak mohou nastat ve vztahu komplikace a problémy (Matoušek, 2003). I přes všechny strasti a problémy je rodina nepostradatelnou a nejhlavnější institucí pro dospělé i jejich děti (Kraus, 2013).

1.2.2 Typy rodin

Rodina se dělí na úplnou a neúplnou. Úplná rodina je brána za tradiční rodinu, což je soužití muže a ženy (tj. otce a matky) a minimálně jednoho dítěte (Vágnerová, 2007). U neúplné rodiny jeden z partnerů chybí, a to nejčastěji z důvodu rozvodu, úmrtí partnera nebo matka může být již od těhotenství samoživitelka (Vágnerová, 2007). Dle Reichla (2004) tyto dvě dělení spadají do nukleární rodiny, což znamená, že rodiče (popř. rodič) s dětmi žijí sami bez dalších příbuzných. Mnohdy je rodina ale rozšířená - vícegenerační (Reichel, 2004). Autor ji vidí jako rodinu, která zahrnuje i širší příbuzenstvo, hlavně tety, strýce a prarodiče. I dnes jsou stále vícegenerační domky, kde nejčastěji žijí s rodinou i rodiče jednoho z partnerů, což se udržuje hlavně na vesnicích (Reichel, 2004). Autor konstatuje, že pro Evropu, tedy i pro Českou Republiku, je typická a legální monogamie, což je vztah jedné ženy s jedním mužem, který leckdy ústí v manželství. Klevetová a Dlabalová (2008) považují moderní nukleární rodinu za méně závislou na ostatních příbuzných, ale naopak více závislou na státu, který zčásti přebírá i výchovnou funkci. Dále autorky popisují, že v případě ohrožení rodiny, po stránce materiální, ekonomické či psychické, stát vytvořil záchranný systém pro celou rodinu.

Dle Reichla (2004) je nejideálnější stav nukleární úplná rodina, kdy dítě většinou nemá problém se slušným chováním, prospěchem ve škole a vývoj jeho osobnosti jde dobrým směrem. Popisuje, že pokud jsou mu jeho rodiče tím správným vzorem a funguje mezi nimi harmonie, láska, tak nepředstírají spokojenou rodinu jen navenek. Když to v manželství nefunguje, tak není rozumné udržovat vztah i nadále. Vidí to tak, že se pak rodiče často hádají a dítě mnohdy pozná, že není vše v pořádku. Může se tím trápit, což nemá dobrý vliv na vývoj jeho osobnosti. V tomto případě je lepší neúplná rodina, kdy spolu rodiče dítěte aspoň trochu vychází. Reichel (2004) dále popisuje, že v dnešní společnosti se zvýšil počet neúplných rodin, především díky zvýšené rozvodovosti.

1.2.3 Funkce rodiny

Všechny rodiny plní funkce, které reagují na změny ve společnosti, ale i na vztahy v rodině (Mlýnková, 2011). Reichel (2004) uvádí, že základní funkcí rodiny je funkce socializační. Autor popisuje, že dítě v rodině vyrůstá, přejímá od rodičů vzorce chování a pak se postupem času socializuje a stává se součástí společnosti, kde dodržuje normy a navazuje vztahy s druhými. Dle autora může být funkce socializační brána společností jako funkce reprodukční, tudíž jsou spolu navzájem propojené. Proto se zmiňuje o sociálně-reprodukční funkci. Vysvětluje ji tak, že se dítě učí sociálně žít nejprve v rodině a pak si formuje sociální bytost. Dále udává, že dítě se s normami a hodnotami nejprve setká právě v rodině. Rodina předává dítěti i svoje postavení ve společnosti, tudíž dochází částečně i k reprodukci sociálních dovedností a stratifikace (Reichel, 2004).

Reichel (2004) dále uvádí funkci kulturně-reprodukční. To vysvětluje tak, že rodina učí dítě kulturním normám společnosti a materiálním i nemateriálním hodnotám, kdežto tady se uplatňují nemateriální hodnoty. Dle autora sem patří jazyk, víra, pravidla chování ve společnosti, ale například i ovládání domácích spotřebičů. Kulturní dědictví se však mění z generace na generaci, přibývá nové nebo naopak mizí staré. Reprodukční je proto, že se kultura dále předává potomkům a formuje se (Reichel, 2004). Autor se zmiňuje o tom, že každá rodina má i svoji vlastní kulturu, která se někdy může vymykat standardům kultury společnosti.

Reichel (2004) jmenuje další funkci. Tou je funkce biologicko-reprodukční. Autor popisuje, jak si lidé plní rodičovskou potřebu mít dítě a zároveň uspokojují i své sexuální potřeby. Dle autora přispívá plození potomků k reprodukci společnosti a stabilitě rodiny, pokud děti nejsou mimomanželské. Autor charakterizuje i současný stav, kdy vyspělé státy Evropy mají nízkou porodnost, což často souvisí s tím, že lidé dávají přednost kariévnímu růstu před založením rodiny.

Dle Reichla (2004) je důležitá i funkce ekonomická, pod kterou spadá uspokojování základních, především materiálních potřeb. Uvádí bydlení, placení studia, zařízení domácnosti či odívání. Dospělí by měli být ekonomicky aktivní a jejich práce by měla být odměňována platem, kterým živí rodinu (Mlýnková, 2011). Reichel (2004) popisuje, že tuto funkci plní rodina vůči všem svým členům i v širším okruhu rodiny. Zmiňuje, že by rodina měla pomoci členovi, který je na tom materiálně špatně, což tak ale vždy

nefunguje. Autor rodinu bere jako výrobce, ale i spotřebitele a daňový subjekt, který přispívá k reprodukci ekonomiky ve společnosti.

Za neméně důležitou funkci Reichel (2004) považuje funkci terapeuticko-pečovateľskou. Charakterizuje ji jako schopnost rodiny pečovat o ostatní členy, kteří jsou postižení nebo nemohoucí. Rodina se jim snaží uspokojit potřeby, zanechat je v domácím prostředí a starat se o jejich zdraví, jak ze zdravotního, tak i z psychického a sociálního hlediska (Reichel, 2004). Autor uvádí, že v dnešní době ubývá rodin, které se starají o nemohoucího seniora a raději vyhledají odborné zařízení, kde se o něj postarají odborní pracovníci. Považuje i tuto funkci zčásti za reprodukční, neboť zdraví rodiny se promítá i do zdraví celé společnosti. Dle autora je důležité se správně naučit pečovat o své zdraví, především chodit na preventivní prohlídky, zdravě se stravovat a aktivně sportovat.

Mlýnková (2011) neopomenula ani emocionální funkci. Dle autorky je důležité uspokojit potřeby, jako je láska, bezpečí a jistota. Tyto potřeby by se měly vytvořit u páru ještě před narozením dítěte (Mlýnková, 2011).

Reichel (2004) vysvětluje, že funkce výchovně-vzdělávací je spíš v rukou školství, ale i rodina má vliv, protože v raných fázích vývoje dítěte má výchovu na starost. Autor uvádí, že podle výchovy se dále formuje chování a vzdělávání dítěte. Rodiče by se školou měli spolupracovat a podílet se na vzdělávání svého potomka (Reichel, 2004).

Kraus et al. (2015) zmiňuje také ochrannou funkci, která se snaží chránit lidské potřeby a životní postoje celé rodině, hlavně tedy dětem.

Dle Reichla (2004) jsou tyto funkce nejdůležitější, a pokud je rodina plní, tak je nazývána rodinou eufunkční. Když rodina vychovává dítě v rozporu s hodnotami a normami společnosti, ale jako rodina funguje a některé funkce plní, tak je nazývána rodinou dysfunkční (Reichel, 2004). A jako poslední autor představuje afunkční rodinu, která neplní funkce a normy vůči svým členům rodiny ani vůči společnosti.

1.2.4 Mezigenerační soužití

Roli prarodiče jedinec získává automaticky nezávisle na jeho vůli, ale na konání jeho potomka (Vágnerová, 2007). Autorka popisuje, že vnouče se může stát novým smyslem života pro prarodiče. Nebo naopak uvádí, že vnouče může být stresující, protože jim připomíná počínající stárnutí, což se ale stává výjimečně.

Mlýnková (2011) definuje soužití prarodičů, rodičů a dětí, jako vícegenerační soužití. Dudová (2015) popisuje, že jedinci vnímají jako povinnost se postarat o své rodiče v seniorském věku, protože je vychovali a poskytovali jim po celý život oporu. Podle autorky by se jinak jejich děti mohly cítit provinile a nezodpovědně. Mlýnková (2011) zmiňuje, že výhoda soužití spočívá v tom, že senioři mají bezpečné zázemí a je jim poskytnuta okamžitá pomoc, než kdyby bydleli sami. Mezi výhodu řadí autorka i to, že vnoučata k prarodičům mají většinou kladný vztah a prarodiče je učí úctě ke starším a předávají jim své zkušenosti a poznatky, které se mohou lišit od názorů rodičů, protože s prarodiči mají jiný vztah než s rodiči. Tvrdí, že vnoučata se lépe naučí postarat o seniora v případě nouze, rodiče je to mohou naučit a děti vidí, že je přirozené postarat se o člena rodiny. Autorka popisuje, že i prarodiče se naučí mnohé od vnoučat, jako například zacházení s moderními elektronickými zařízeními. Ovládnutí moderních spotřebičů může seniora nabýt energií a uvědomí si, že dokáže jít s dobou a zároveň tím může vyplnit svůj volný čas. Dále uvádí pozitivum v tom, že senioři se často více podílí na výchově pravnoučat než ti, kteří bydlí jinde. Péče o vnoučata je jeden z důvodů, jak si senior může zachovat svou aktivitu a vybudovat si s nimi vztah, který dnes přetrvává často až do dospělosti jedince, díky klesající úmrtnosti seniorů v brzkém věku (Patschová, 2014). Vágnerová (2007) zmiňuje, že prarodič by měl poskytnout pomoc při výchově vnoučat, avšak neměl by se plést do výchovy dítěte, pokud si to rodič nepřeje. Důležitá je především tolerance, porozumění a vhodný byt či dům, kde má každý kousek svého soukromí (Mlýnková, 2011).

Bordone (2015) uvádí, že důležitá je i mezigenerační solidarita, též podpora, kterou si navzájem poskytují jednotlivé generace a základem solidarity jsou fungující vztahy. Z toho pak pramení jejich pozitivní nebo negativní vztahy. Záleží, jak moc jsou k sobě solidární (Bordone, 2015). Pacáková a Trusinová (2012) vidí velký význam v rodinné soudržnosti. Dle autorek lze popsat 6 hlavních dimenzí solidarity. Patří mezi ně citová solidarita, solidarita kontaktu, souhlasu, funkční, normativní a strukturní solidarita. Autorky chápou citovou solidaritou lásku a náklonnost, funkční solidaritou pomoc a podporu, normativní solidaritou rodinné hodnoty a strukturní solidaritou možnosti a příležitosti.

Klvetová (2017) tvrdí, že mezigenerační soužití nemusí být dobré, protože jsou mezi členy rodiny časté hádky a odlišné názory na model rodiny, společnosti a další odvětví života. I proto se uvolňují tradiční rodinné vazby a ubývá mezigeneračního soužití

(Klevetová, 2017). Patschová (2014) popisuje, že děti seniorů mnohdy berou jako samozřejmost, že jim rodiče pohlídají vnoučata. Dle jejího názoru se senioři, v dnešní době, nechtějí vzdávat svých aktivit a koníčků, které je naplňují. Nemusí svým dětem vždy vyhovět. V této situaci také mohou nastat konflikty, kdy se senioři cítí přetíženě, pokud musí skloubit časté hlídání se svými koníčky, na které jim nezbývá čas (Patschová, 2014).

Klevetová (2017) uvádí, že mladí lidé se v dnešní době osamostatňují již při studiu a domů už se bydlet většinou nevrací. Dle Mlýnkové (2011) je častější život rodiny bez prarodičů hlavně proto, že v bytech nemají dostatek místa, chtějí být samostatní a uspokojovat si vlastní potřeby. Chtějí žít odděleně, ale zároveň v přijatelné vzdálenosti, aby mohli za prarodiči alespoň pravidelně docházet nebo jim pomoci v případě nouze (Dvořáčková, 2012). Klevetová (2017) popisuje, že prarodiče žijí často osamocení a snižuje se počet intenzivních sociálních vazeb v rodině. Ale Mlýnková (2011) poukazuje i na to, že stále existují vícegenerační (většinou vícepatrové) domy, kde žijí prarodiče v přízemí a manželé s dětmi v prvním patře.

Dle Klevetové a Dlabalové (2008) existují různé typy soužití generací, ať už ty ideální nebo negativní. Prvním typem je rovnocenné soužití. Toto soužití by mělo být ideálně ve všech rodinách, protože zajišťuje rodinnou pohodu. Hlavním rysem je akceptace jednotlivých členů rodiny navzájem. Dále autorky uvádějí liberální soužití. Jinak ho nazývají jako volné soužití, protože v rodině nejsou určená pravidla, a proto si členové rodiny mohou dělat, co chtějí a nejsou mezi nimi intenzivní citové vazby. Členové rodiny nevnímají povinnosti vůči starší generaci a neberou na vědomí jejich potřeby, když jsou senioři nesoběstační a nedokážou si je uspokojit sami. Další typ, který autorky popisují, je podbízivé soužití. Podbízivé soužití je charakteristické tím, že rodiče se snaží materiálně uplatit své děti, když o ně děti nemají zájem. Rodiče si chtějí s dětmi zachovat dobré vztahy, ale nevědí jak, tak se jim snaží udělat radost materiálními věcmi. Mezi negativní soužití patří nesmiřitelné soužití. Autorky zmiňují, že tento postoj je sobecký a nemorální, kdy se senioři s mladší generací vůbec nestýkají. Další soužití je vynucené. Autorky to popisují jako nezbytně nutné soužití generací, které není vždy negativního rázu. Spadá sem především péče o nesoběstačného seniora, kdy si ho rodina vezme k sobě domů, protože se o něj chce postarat sama. Poslední je vychytralé soužití. To znamená, že děti bydlí u rodičů či prarodičů, protože je to pro ně výhodné, například po finanční

stránce. Zároveň předstírají zájem o členy rodiny, aby byla rodina spokojená (Klevetová a Dlabalová, 2008).

Senioři jsou mnohdy vděční za ochotu jejich dětí jim pomoc, ale snaží se být nezávislí, zároveň nechtějí rodinu obtěžovat a zdráhají se přijmout pomoc (Dvořáčková, 2012). Klevetová (2017) zmiňuje, že se proto senioři raději někdy svěří do rukou profesionálních pracovníků, i když doma jim to vyhovuje víc. Dvořáčková (2012) uvádí, že rodina je pro seniora velmi důležitým zdrojem jistoty a zázemí, tudíž čím déle zůstane v domácí péči, tím je to pro něj lepší. Péče o nemohoucího seniora ale rodinu vysiluje, proto je někdy nutné vyhledat institucionální péči (Dvořáčková, 2012).

1.2.5 Spolupráce rodiny v péči o seniora v institucionální péči

Mlýnková (2011) poukazuje na to, že seniorovi, při zdravotních obtížích, nejvíce pomáhají jeho děti. Příbuzní řeší stav seniora se zdravotníky a z hlediska sociálního se sociálními pracovníky (Mlýnková, 2011). Podle autorky je důležitá rodina jako zdroj informací pro to, aby sociální pracovníci a zdravotníci poskytli dostatečnou péči seniorovi, který často neřekne vše o svém stavu, protože si to nepamatuje. Autorka v rodině vidí také velkou podporu seniorovi.

Dle Vávrové a Vaculíkové (2017) by se rodiny mnohdy chtěly o seniora postarat v přirozeném domácím prostředí, popřípadě využít terénní nebo ambulantní sociální službu. Jejich představy se ale často liší od reality. Z hlediska časových, finančních a prostorových možností to většinou není možné (Vávrová a Vaculíková, 2017). Když se tedy o seniora rodinní příslušníci nejsou schopni postarat, tak nastupuje institucionální péče. Sak a Kolesárová (2012) tvrdí, že přesun péče o seniora z rodiny na instituci je celoevropský proces, který je v každé zemi odlišný a má individuální rychlost. Příčinu vidí v industrializaci, urbanizaci, poklesu porodnosti, rozpadu mezigenerační rodiny či v zaměstnanosti žen. Klevetová (2017) uvádí, že je velmi důležité zapojit nejbližší členy rodiny do spolupráce, aby docházelo ke zlepšení soběstačnosti a péče o seniora. Autorka považuje za klíčové, aby pracovník v zařízení co nejdříve seznámil rodinu s individuálním plánem klienta a zapojil ji do něj. Rodina si musí uvědomit, jak by chtěla seniorovi pomoci a co pro něj vůbec mohou a chtějí udělat (Klevetová, 2017). Autorka popisuje, že pokud rodina není ochotná pomoci, tak by alespoň měla souhlasit s programem péče, i když závěrečné rozhodnutí je vždy na seniorovi. Matoušek et al. (2005) to vidí tak, že pracovník pobytové služby by měl s rodinou uzavřít smlouvu, kde

by bylo stanoveno, které úkoly za rodinu může převzít. Klevetová (2017) považuje za důležité provést rozhovor s rodinou o tom, jak moc jsou motivovaní ke spolupráci. Dle Matouška et al. (2005) klesá pomoc a návštěvy rodiny, čím déle senior bydlí v zařízení.

1.3 Domov pro seniory

1.3.1 Sociální služby

Matoušek (2007) charakterizuje sociální služby jako služby, které pomáhají znevýhodněným lidem ve společnosti zlepšit kvalitu jejich života, začlenit je do společnosti a chránit společnost před riziky, která znevýhodnění přinášejí. Arnoldová (2016) doplňuje, že sociální služby pomáhají jedincům udržet si psychickou a fyzickou soběstačnost a zaručit jim důstojné prostředí a péči.

Dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, se sociální služby dělí na 3 odvětví:

- 1) sociální poradenství
- 2) služby sociální péče
- 3) služby sociální prevence

Dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách dále charakterizují dělení sociálních služeb. Základní sociální poradenství je důležitou součástí sociálních služeb při řešení nepříznivých podmínek. Do odborného sociálního poradenství patří různé poradny. Například manželské, rodinné a poradny pro seniory. Služby sociální péče podporují především život jedince v přirozeném prostředí. Snaží se podpořit jeho soběstačnost a zajistit základní potřeby. Jedinec vyžaduje pomoc druhých. Patří sem osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, odlehčovací služby, centra denních služeb, podpora samostatného bydlení, denní a týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy se zvláštním režimem, domovy pro seniory, chráněné bydlení a sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče. Sociální prevence pomáhá zamezit sociálnímu vyloučení osob a pomáhá jim překonat nepříznivou životní situaci. Řadí se sem raná péče, azylové domy, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením,

sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy a sociální rehabilitace.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, rozděluje sociální služby na formy pobytové, kdy se jedinec ubytovává v zařízení. Dále ambulantní, kdy jedinec pouze dochází či se dopravuje do zařízení. A nakonec terénní, kdy jsou služby poskytovány v přirozeném prostředí jedince.

Mezi hlavní cíle těchto služeb patří zachování lidské důstojnosti, uspokojování potřeb klientů, poskytování kvalitní služby, rozvíjení schopností a zachování soběstačnosti klientů (Sociální práce a sociální služby..., 2017).

1.3.2 Sociální služby pro seniory

Skálová (2017) tvrdí, že péče o seniory je velmi náročná a považuje se za problém celé Evropy. Dle autorky populace stárne a zvyšuje se počet seniorů, kteří jsou odkázáni na cizí péči. V České republice není plán péče zcela vyřešený. Oblast v péči o seniory, ale i v dalších sociálních službách, nebývá plnohodnotně finančně odměněna, a proto i často klesá počet zaměstnanců (Skálová, 2017). Uvádí, že napříč tomu by se měla zvyšovat kvalita sociálních služeb. Politika se sociálním službám nevěnuje tolik, jako zdravotnictví a školství, proto i pro voliče jsou tyto odvětví většinou důležitější než sociální sféra, dokud ji člověk nevyužije (Skálová, 2017).

Mezi sociální služby pro seniory lze zařadit denní a týdenní stacionáře, osobní asistenci, pečovatelskou službu, odlehčovací služby, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, průvodcovské a předčitatelské služby, domovy se zvláštním režimem nebo domovy pro seniory, kterými se budu zabývat (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách).

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, popisuje domov pro seniory jako pobytovou službu pro osoby, které mají sníženou soběstačnost, hlavně z důvodu věku nebo tělesného postižení, a jejich současná situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Arnoldová (2016) uvádí, že seniorovi by mělo být minimálně 60 let pro přijetí do domova. Mezi základní poskytované činnosti, dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, patří ubytování, jídlo, pomoc při zvládnání běžných úkolů (pomoc při oblékání a svlékání, při přesunu na lůžko a vozík, při prostorové orientaci...), pomoc při osobní hygieně, zprostředkování kontaktu se společností, sociálně terapeutické a aktivizační činnosti

a pomoc při uplatňování práv, zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Tento zákon uvádí, že daná služba je poskytována za úhradu a částka úhrady je v každém domově pro seniory odlišná.

1.3.3 Přijetí seniora do domova pro seniory

Matoušek et al. (2005) popisuje, že přijetí klienta do domova pro seniory je náročný proces, který přináší problémy a může přinést i předčasná úmrtí krátce po přechodu z vlastního domova do zařízení. Dále uvádí důležitost připravenosti klienta i zařízení. Tím míní, že budoucí klient by se měl pro dané zařízení rozhodnout svobodně a mít určitý plán a dostatek informací, aby byl na vše připravený.

Senior si nejprve musí podat písemnou žádost, a když je žádost schválena, tak teprve může nastoupit do domova, pokud má volnou kapacitu, a uzavřít smlouvu (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách). Matoušek et al. (2005) popisuje, že sociální pracovníci spolupracují již se žadateli o přijetí do domova pro seniory. Provádí sociální šetření v místě bydliště, hovoří s rodinou o klientovi, s klientem vyplňují testy soběstačnosti a mentálních schopností a provádí klienta po zařízení. Chtějí dosáhnout toho, aby klient lépe znal prostředí domova, a pracovníci zase víc poznají klienta, což jim usnadní spolupráci (Matoušek et al., 2005). Díky takovému postupu se pak lépe vypracovává individuální plán péče klienta a lépe jsou uspokojeny jeho potřeby. Matoušek et al. (2005) zmiňuje, že pokud domov pro seniory chce poskytovat dobrou kvalitu služeb, tak musí mít vypracován standardy kvality.

Tým pracovníků by měl zpočátku, po přijetí klienta, pracovat hlavně na tom, aby se klient co nejdříve adaptoval na nové prostředí (Matoušek et al., 2005). Dále uvádí, že celý tento proces nejčastěji koordinuje sociální pracovník a klientovi musí být přiřazen klíčový pracovník, na něž se může kdykoliv obrátit. Autor konstatuje, že je důležité podporovat klienta v navázání přátelských vztahů a v aktivitách, které má klient rád. Také sestavení individuálního plánu péče je podle něj důležité. Tento plán vychází z hodnocení duševního a zdravotního stavu, ze soběstačnosti a potřeb klienta. Dle autora jsou v plánu zaznamenávány problémy klienta a postup, který může pomoci zlepšit zdravotní stav nebo alespoň kvalitu života klienta. V plánu jsou i úkoly pro tým pracovníků, čas, do kdy to musí splnit, a hodnocení změn a stavu (Matoušek et al., 2005). Autor vysvětluje, že sestavení individuálního plánu je především na klientovi. Pracovníci a rodina mu v sestavování pouze pomáhají.

1.3.4 Práva a povinnosti seniora v domově pro seniory

Práva klientů v zařízení jsou v současné době zpravidla dodržována, protože zaměstnanci zařízení na ně musí dbát (Malíková, 2011). Autorka popisuje, že základním právem klienta, které by mělo být samozřejmé, je ochrana osobních údajů a veškeré jeho dokumentace. Práva a povinnosti klienta má každý domov pro seniory ukotven v domácím řádu, proto se od sebe mohou mírně lišit (Malíková, 2011).

Klient má právo chodit ke smluvnímu lékaři domova, kde podstoupí vstupní lékařskou prohlídku a poté tam dochází pravidelně na preventivní prohlídky a pro léky (Veřejný ochránce práv, 2015). Popisuje, že má klient možnost vidět všechny složky jeho dokumentace, má právo používat vlastní sprech na pokoji, ale pokud je nemohoucí, tak mu musí pomoci pracovník a koupe klienta ve vaně ve společných koupelnách. Také vidí výhodu v tom, že klient má právo si vybavit pokoj osobními věcmi, aby se lépe vyrovnal s prostředím, a může volně opustit domov, na jak dlouho chce. Při delším pobytu venku je lepší, když to nahlásí personálu. Přijímání návštěv také patří mezi jeho práva a přání nebo stížnost může komukoliv sdělit nebo napsat písemně a vložit do příslušné schránky na přání a stížnosti, která v domovech často bývá (Veřejný ochránce práv, 2015).

Mezi povinnosti klienta patří dodržování pořádku a čistoty ve společných prostorech. Klient může kouřit jen ve vyhraněných místnostech (Veřejný ochránce práv, 2015). Také zveřejňuje, že od 22:00 do 6:00 bývá noční klid, tudíž klient nesmí rušit ostatní a nesmí chodit na pokoje ostatních klientů bez jejich svolení. Uvádí, že když něco klient v zařízení poškodí, tak odpovídá za škodu na majetku a má povinnost ji nahlásit. Pokud klient porušuje domácí řád, tak ho prvně pracovník jen ústně napomene, pak písemně a pokud i opakovaně porušuje řád, tak mu hrozí výpověď smlouvy o poskytnutí služby (Veřejný ochránce práv, 2015).

1.3.5 Činnost sociálního pracovníka v domově pro seniory

Sociální pracovník má na starosti spoustu aktivit. Dle Matouška et al. (2005) sem patří hlavně administrativní práce, jako je vedení dokumentace o klientovi, dávky, rozdělování důchodu, kontakt s úřady či zařizování pozůstalosti. Dále autor uvádí, že mezi kompetence sociálního pracovníka patří plánování příchodu klienta a jeho přijetí, sociální šetření, sepsání smluv s klientem a jeho rodinou, či kontakt se zdravotnickou péčí. Sestavování a hodnocení individuálního plánu taky spadá do kompetencí sociálního

pracovníka. Matoušek et al. (2005) zařazuje do činností pracovníka i spolupráci s rodinou, koordinaci dobrovolníků, řízení služeb pro klienty (např. nákupy), reminiscenční terapii a další psychosociální pomoc seniorům. Autor upozorňuje, že sociální pracovník musí dodržovat lidská práva klientů a etický kodex sociální práce.

Sociální pracovník by se měl, i po úspěšném dokončení vyššího odborného či vysokoškolského studia, neustále vzdělávat, aby poskytoval klientům tu nejkvalitnější sociální péči (Matoušek et al., 2005). Zaměstnavatel by mu měl umožnit nejméně 24 hodin vzdělávání ročně v podobě akreditovaných kurzů, odborných stáží, konferencí či školicích akcí. Pracovník musí být také trestně bezúhonný, zdravotně způsobilý, svéprávný a odborně způsobilý ke své činnosti (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách).

Sociální pracovník by se neměl obejít bez určitých vlastností, mezi které patří empatie, citlivost, odpovědnost, schopnost naslouchat, důvěryhodnost, vzdělanost, předvídavost, sebekritičnost či cílevědomost (Gulová, 2011).

2 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Cíle práce

Hlavním cílem práce je zjistit, jakým způsobem jsou rodinní příslušníci klientů zapojeni do péče a života vybraných klientů domovů pro seniory.

Dílčím cílem je zjistit, jaké představy mají rodinní příslušníci vybraných klientů o svém zapojení v rámci péče v domovech pro seniory.

2.2 Výzkumné otázky

Na základě daných cílů byly stanoveny dvě hlavní výzkumné otázky:

- 1) Jak jsou zapojeni rodinní příslušníci seniora do každodenního chodu domova pro seniory?
- 2) Jsou rodinní příslušníci vybraných klientů ochotni se zapojit do péče domova pro seniory?

3 METODIKA

3.1 Metodika výzkumu

Pro zpracování empirické části jsem zvolila kvalitativní přístup. Hendl (2012) uvádí, že kvalitativní přístup zkoumá věci podrobněji a vytváří nové hypotézy. Miovský (2006) vidí výhodu v tom, že výzkumník je sám účastníkem, tudíž je v přímém kontaktu s informantem, musí s ním navázat osobní vztah a získat si jeho důvěru. Za další kladný bod považuje možnost změnit plán v průběhu výzkumu. Hendl (2012) bere za přednost kvalitativního výzkumu zkoumání informanta v jeho přirozeném prostředí. Mezi nevýhody kvalitativního výzkumu Miovský (2006) řadí především časovou náročnost a dlouhou pečlivou přípravu rozhovoru, protože výzkum bývá již znovu neopakovatelný, je jedinečný. Autor konstatuje, že by se mělo počítat s předsudky a zkušenostmi výzkumníka, které ovlivní proces výzkumu. Hendl (2012) doplňuje, že získané informace nejsou zobecnitelné na celou populaci či na jiné prostředí.

Jako metodu získávání kvalitativních dat jsem zvolila metodu narativního zkoumání. Podle Hendla (2012) jsem následně vybrala techniku narativního rozhovoru u rodinných příslušníků, doplněnou technikou polostrukturovaného rozhovoru u sociálních pracovníků. Miovský (2006) zdůrazňuje, že rozhovor je sice velmi obtížný na přípravu, ale zároveň je to nejlepší metoda pro získávání dat v kvalitativním výzkumu. Struktura otázek, u obou skupin informantů, je odlišná, proto byla vybrána i jiná technika rozhovoru u pracovníků.

Narativní rozhovor je brán za specifickou formu nestrukturovaného rozhovoru (Miovský, 2006). Hendl (2012) popisuje, že narativní rozhovor je založený na vyprávění celého života, nebo určitého časového období informanta, bez ohledu na výzkumné otázky. Podle autora se proto musí hledat informant, který bude umět vyprávět. Hendl (2012) popisuje, že otázky by měly být otevřené a široké. Dále tvrdí, že by měly být vytvořeny tak, aby se zabývaly určitým úsekem života informanta. Výzkumník ho může nasměrovat doplňujícími otázkami k cíli výzkumu, popřípadě může žádat vysvětlení toho, čemu neporozuměl, ale primárně je narativní rozhovor založen na vyprávění (Hendl, 2012). Autor uvádí, že by výzkumník neměl zbytečně zasahovat do děje nebo ho měnit. Dále konstatuje, že je důležité informanta stimulovat, seznámit ho s tématem, cíli a získat si jeho důvěru.

Druhou vybranou technikou je polostrukturovaný rozhovor. Miovský (2006) zmiňuje, že je to nejrozšířenější druh interview a vyžaduje delší technickou přípravu. Autor ho popisuje tak, že si výzkumník vytváří určitou osnovu základních otázek, která je pro něj závazná a nesmí se od ní odklonit. Dle Miovského (2006) si výzkumník vytváří otázky, na které se musí zeptat, ale může měnit jejich pořadí dle potřeby. Typické jsou také doplňující otázky rozšiřující zadání či ověřování si správnosti výpovědi (Mioviský, 2006). Autor konstatuje, že rozhovor trvá tak dlouho, dokud informant nevyčerpá smysluplné odpovědi, které vedou k cíli nebo dokud neuběhne stanovený čas pro rozhovor. Dále doplňuje, že výhodou polostrukturovaného rozhovoru je to, že se vyhýbá chybám nestrukturovaného a strukturovaného rozhovoru a zároveň z nich využívá jejich přednosti. K zaznamenání tohoto typu rozhovoru se nejčastěji používá záznamový arch (Mioviský, 2006).

Získaná data jsem analyzovala formou otevřeného kódování. Dle Hendla (2012) slouží kódování k popisu dat. Autor konstatuje, že je nutné si všimnout významných míst v rozhovoru a odhalovat v datech konkrétní témata neboli kategorie. Mioviský (2006) vysvětluje, že kategorie vzniká porovnáváním a tříděním daných významů, ve kterých jsou obsaženy pojmy. Výzkumník se musí snažit zjistit, zda tyto pojmy jsou podobné s jiným jevem nebo s jinými jevy tvoří odlišný celek (Mioviský, 2006). Autor zmiňuje, že kategorizaci lze vysvětlit jako seskupení jednotlivých pojmů. Dále uvádí, že znaky, patřící ke kategoriím, se nazývají vlastnosti pojmů. Autor popisuje rozdělení kategorie na podskupiny pojmů neboli subkategorie. Každá kategorie a subkategorie by měla mít svůj název (Mioviský, 2006). Kódovat se může jak slovo, tak odstavec či celý text (Hendl, 2012). Autor považuje za důležité neztratit cíl kódování, kdy se musí tematicky rozkrýt text.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor se skládá z 10 informantů. Ti tvoří celkem 2 skupiny. První skupinou je 5 rodinných příslušníků klientů ve vybraných domovech pro seniory. Těm jsem položila pár základních otázek a oni vyprávěli o dané problematice. Snažila jsem se jejich vyprávění směřovat k zodpovězení výzkumných otázek a popřípadě jsem použila doplňující otázky. Druhou skupinu tvoří 5 sociálních pracovníků pracujících ve vybraných domovech pro seniory. Těm jsem kladla otevřené otázky, aby odpověď byla co nejvíce rozsáhlá.

3.3 Průběh rozhovoru

Všem informantům jsem se nejdříve představila a uvedla jsem, kde studuji. Pak jsem je seznámila s tématem a cílem bakalářské práce. Vysvětlila jsem jim, jaký bude mít náš rozhovor účel. Před rozhovorem jsem požádala o ústní souhlas o pořízení audiozáznamu. Všichni souhlasili. Nahrávala jsem je pomocí diktafonu, který je v mobilním telefonu. Ubezpečila jsem je, že výsledky budou použity pouze pro účel mé bakalářské práce a jsou zcela anonymní, takže nikde nebude uvedeno jejich jméno ani další osobní údaje. Pro zachování anonymity, při vyhodnocení výsledků, bude rodinnému příslušníkovi (popř. rodinné příslušnici) a sociálním pracovnícím přiděleno číslo a označení RP a SP. Po ukončení rozhovoru jsem získala od jedné sociální pracovnice dodatečné informace, které pravděpodobně nechtěla říct při nahrávání rozhovoru. Tyto informace jsem zapsala do záznamového archu. Nahrané rozhovory jsem doslovně přepsala do elektronické podoby. Všechny rozhovory jsou dohledatelné v příloze. Audiozáznamy rozhovorů, které sloužily pouze pro účely zpracování bakalářské práce, jsou k dispozici u autorky výzkumu.

Šetření probíhalo během měsíce února a března roku 2018. Všechny rozhovory proběhly přímo v zařízení domovů pro seniory. Za pomoci sociálních pracovníků, které jsem poprvé kontaktovala e-mailovou zprávou, jsem si vybrala rodinné příslušníky, kteří splňovali kritéria záměrného (účelového) výběru. Miovský (2006) vysvětluje záměrný výběr tak, že se při něm hledají pouze informanti podle jejich určitých vlastností či aktuálního stavu. Dochází k cílenému hledání jedinců, kteří se do výzkumu ochotně zapojí (Miovský, 2006). Provedla jsem rozhovor s pěti sociálními pracovníci z níže uvedených zařízení:

- Centrum sociálních služeb Staroměstská, České Budějovice
- Domov seniorů Benešov, poskytovatel sociálních služeb
- Domov ve Vlašimi, poskytovatel sociálních služeb
- Domov Sedlčany, poskytovatel sociálních služeb
- Domov seniorů Vojkov, poskytovatel sociálních služeb

4 VÝSLEDKY

4.1 Vybraní rodinní příslušníci klienta v domovech pro seniory

4.1.1 Rodinný příslušník seniora a základní údaje

Tabulka č. 1: Základní údaje

Rodinný příslušník	Věk	Pohlaví	Dosažené vzdělání	Zaměstnání	Příbuzenský vztah
RP 1	47	žena	SŠ s maturitou	prodavačka	neteř
RP 2	65	muž	VŠ (Mgr.)	v důchodu předtím učitel	syn
RP 3	25	žena	VŠ (Bc.)	pokračuje na VŠ (Mgr.)	vnučka
RP 4	27	muž	VŠ (Bc.)	pokračuje na VŠ (Mgr.) + půl úvazek v mobilní společnosti	vnuk
RP 5	75	žena	VŠ (Mgr.)	v důchodu předtím učitelka	dcera

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 1 shrnuje identifikační údaje. Věk vybraných rodinných příslušníků seniorů se pohyboval v rozmezí 25 až 75 let. Rodinné příslušníky tvořili dva muži a tři ženy. Dosažené vzdělání, u čtyř rodinných příslušníků, bylo vysokoškolské a u jednoho středoškolské. Co se týče příbuzenského vztahu, tak převažovaly děti a vnoučata seniorů. Do výzkumu se zapojila jedna dcera, syn, vnučka, vnuk a neteř. Vnoučata pokračovaly ve vysokoškolském studiu. Děti seniorů byly již v důchodovém věku a neteř pracovala jako prodavačka.

4.1.2 Začlenění seniora do domova pro seniory

Tabulka č. 2: Začlenění seniora

	Důvod využití zařízení	Adaptace seniora v zařízení	Informace o zařízení
RP 1	<ul style="list-style-type: none"> nebyla jiná možnost finanční důvody pracovní vytížení zhoršená sebeobsluha příbuzného neměl nikoho jiného neschopnost plnohodnotné pomoci 	<ul style="list-style-type: none"> špatná strach ze změn obavy ze spolubydlící postupná adaptace na prostředí má příliš volného času 	<ul style="list-style-type: none"> z webových stránek zařízení
RP 2	<ul style="list-style-type: none"> neschopnost postarat se sám o sebe časové vytížení z důvodu péče o nemocnou manželku nestál o pomoc vlastní rozhodnutí 	<ul style="list-style-type: none"> dobrá přítomnost kamarádů z mládeže noví přátelé spokojenost se zařízením 	<ul style="list-style-type: none"> přes známé seniora od sociální pracovnice osobní návštěva přes internet
RP 3	<ul style="list-style-type: none"> ztráta zraku u seniora časové a pracovní vytížení rodiny vlastní rozhodnutí 	<ul style="list-style-type: none"> klidná smíření se s nastalou situací 	<ul style="list-style-type: none"> z webových stránek od sociální pracovnice
RP 4	<ul style="list-style-type: none"> zhoršená sebeobsluha díky operaci žaludku pracovní vytížení rodiny 	<ul style="list-style-type: none"> zpočátku nebyla ideální jednolůžkový pokoj zútulnění prostředí a smíření se se zařízením 	<ul style="list-style-type: none"> z webových stránek od sociální pracovnice osobní návštěva zařízení
RP 5	<ul style="list-style-type: none"> salmonela a časté kolapsy nevhodné bytové prostory pro péči o příbuzného rozhodnutí dcery o nástupu do zařízení 	<ul style="list-style-type: none"> velmi špatná konflikty se spolubydlící na pokoji s nemožnými zdravotní stav se výrazně zhoršil 	<ul style="list-style-type: none"> přes známé RP osobní návštěva zařízení

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 2 se zabývá začleněním seniora do zařízení, což dále rozvedu. Rodinných příslušníků jsem se dotazovala, proč musel jejich příbuzný využít služeb domova pro seniory a zda se tam dobře adaptoval. Všichni se shodli na tom, že se o seniora nemohli

starat z důvodu pracovní a časové vytíženosti nebo z důvodu malé velikosti bytového prostoru, což byl případ právě RP 5. „*V bytovce bychom ji mít nemohli, protože máme malej byt až ve třetím patře a maminka už nemohla moc na nohy.*“ U RP 2 a RP 3 se pro zařízení rozhodl příbuzný senior dokonce sám. RP 2 uvedl: „*Péči o otce bych kapacitně nezvládal a navíc bychom pro něj těžko hledali nějaký samostatný prostor. Je poměrně hodně společenský, takže o to popravdě ani moc nestál a sám se rozhodl, že by chtěl do domova důchodců.*“ RP 3 konstatovala: „*Dědeček i do domova důchodců vlastně chtěl, protože nám nechtěl být na obtíž, což my jsme tak nebraly. Ze začátku mamka zvažovala jen osobní asistenci, ale děda byl přesvědčenej, že se mu bude lépe dařit v domově důchodců, když ho tam vezmou.*“ Všichni senioři šli do zařízení až po tom, co se jim zhoršil zdravotní stav tak, že už se o sebe nedokázali postarat. RP 4 řekl: „*Jenže před dvěma lety měla vážnou operaci žaludku, z které už se jen tak nevyhrabala. Operace dala zabrat jejímu tělu a už nezvládala se o sebe starat.*“ Adaptaci na prostředí špatně snášeli ti senioři, kteří tam nešli dobrovolně, což byli příbuzní RP 1, RP 4 a RP 5. Jediná příbuzná, která si ani po delší době nezvykla, a rapidně se jí zhoršil zdravotní stav, byla příbuzná RP 5. RP 5 uvedla: „*Ona měla stavy, kdy ji bolelo v zádech a bolela ji noha, takže řekla, že do jídelny nepůjde a jídlo jí museli nosit na pokoj, což se nelíbilo personálu, takže ji zase přendali tam, kde jsou hodně ležáci a nechodící. Tam se to začalo horšit. Byla tam další těžce nemocná paní. Jak mamka zůstávala častěji ležet, tak přestala chodit úplně a je z ní ležák.*“ Příbuzná RP 1 měla obavy ze spolubydlící, ale postupně si zvykla jako příbuzná RP 4, která měla dokonce i jednolůžkový pokoj, takže si ho celý zútulnila osobními věcmi. Senior RP 2 se adaptoval velmi dobře díky tomu, že tam již měl kamarády. „*Je společenskej a docela ukecanej, takže si tam našel přátele a myslím, že se mu tam líbí. Bylo to o to jednodušší, že tam má kamarády z mláde.*“ Příbuzný RP 3 byl smířený, že v zařízení bude bydlet a již předem si zjišťoval spoustu informací, takže i věděl, co ho čeká a byl na to připraven.

Další otázka se týkala dostatečné informovanosti rodinných příslušníků a seniorů o daném zařízení, kam si chtěli podat žádost, což je uvedené v tabulce č. 2. Všichni RP čerpali z webových stránek zařízení nebo se byli osobně podívat v domově, kde jim sociální pracovnice poskytla veškeré informace. Příbuzný RP 2 si domov vybral sám a na popud jeho přátel, kteří již v zařízení bydleli. RP 5 doporučili zařízení její známí, kteří s domovem měli zkušenost.

4.1.3 Vztah rodinného příslušníka k seniorovi a spolupráce se SP

Tabulka č. 3: Rodinný příslušník a senior

	Frekvence návštěv	Vztah RP a seniora	Spolupráce RP a SP
RP 1	<ul style="list-style-type: none"> • jednou týdně • jednou měsíčně i s dětmi RP 	<ul style="list-style-type: none"> • dobrý a blízký • v dětství trávení prázdnin u příbuzné • omezení styků v pubertě • obnovení komunikace až s narozením dětí • vždy ochotná příbuzné pomoci 	<ul style="list-style-type: none"> • příjemné vystupování SP • ochotná pomoci a vše vysvětlí • řešení celkového stavu příbuzné • finance
RP 2	<ul style="list-style-type: none"> • každé úterý a čtvrtek • občas s vnoučaty o víkendu 	<ul style="list-style-type: none"> • nebyl ideální • neshody díky odlišným povahám • nezapomenuté křivdy • cítí povinnost postarat se o příbuzného 	<ul style="list-style-type: none"> • milá SP • pomoc s vyplněním a zařizováním • příspěvek na péči
RP 3	<ul style="list-style-type: none"> • každý čtvrtek a pátek 	<ul style="list-style-type: none"> • bez problémů • v dětství trávení volného času u příbuzného • omezení styku v období dospívání • teď častá komunikace 	<ul style="list-style-type: none"> • v kontaktu je s ní matka • SP ochotně poradí • doplácení úhrady
RP 4	<ul style="list-style-type: none"> • dřív jednou týdně • momentálně jednou měsíčně 	<ul style="list-style-type: none"> • v dětství trávení prázdnin u příbuzné • tradiční nedělní oběd • omezení styku při zahraničním cestování RP • doteď pěkný vztah 	<ul style="list-style-type: none"> • spolupracuje s ní otec • milá a ochotná poradit • doplatky • domluva o odvozu k lékaři
RP 5	<ul style="list-style-type: none"> • každý den na jednu až dvě hodiny 	<ul style="list-style-type: none"> • bezproblémový • oslabení kontaktu při odstěhování se RP • schopnost postarat se o příbuzného na 100% • pro RP je to nejbližší a nejupřímnější člověk 	<ul style="list-style-type: none"> • finance • návrhy na změny • pomáhá vytvářet plakáty na akce

Zdroj: vlastní výzkum

Rodinní příslušníci odpovídali odlišně na otázku, jak často navštěvují svého příbuzného v zařízení, což je vidět v tabulce č. 3. Nejčastěji navštěvovala seniorku RP 5. „*Chodím*

za ní každý den. Snažím se aspoň na hodinu nebo na dvě. Někdy i dvakrát denně, když jenom zaběhnu a pak přijdu ještě jednou.“ Naopak RP 4 chodil za příbuznou nejméně z dotazovaných, konkrétně jednou za měsíc. *„Vim, že bych se za to měl stydět, ale není prostě čas. Dodělávám si magistra, pracuju, do toho s přítelkyní plánujeme svatbu, takže pořád nějaký zařizování. Vim, že to může znít jako výmluva, ale tak to prostě je.“* RP 2 i RP 3 docházeli do zařízení dvakrát týdně a RP 1 jednou týdně.

Na otázku, jejíž výsledky jsou uvedeny v tabulce č. 3, ohledně vztahu s příbuzným seniorem, mi rodinní příslušníci odpověděli, že měli pěkný bezproblémový vztah. Jediný, kdo se této odpovědi vymykal, byl RP 2. *„Každopádně jsme spolu dřív měli velký neshody. Já jsem úplně jiný než on, což on nechtěl pochopit. Navíc svého času poměrně hodně ublížil mojí matce a to jsem špatně nesl. Jejich rozvod, a vůbec věci okolo, byly poměrně hodně nechutné, takže to jsem mu dodnes neodpustil, to je fakt.“* RP 1, RP 3 a RP 4 navštěvovali nejvíce svého příbuzného v dětství, kdy k němu jezdili na prázdniny. Až v pubertě se kontakty omezily, kvůli jiným zájmům rodinných příslušníků. RP 1 uvedla: *„Když jsem byla malá, tak jsme k tetě hodně jezdili, protože nemohla mít děti a mamka ji chtěla rozveselit aspoň s náma. O prázdninách jsme u ní se ségrou často na týden přespávaly a vždycky se o nás pěkně postarala. Byla s ní i sranda a ráda si s náma hrála. Brala nás jako svoje děti.“* RP 5 vynakládala veškeré své úsilí, aby se mohla o maminku starat, protože jí chtěla zajistit tu nejlepší péči. *„Mamince je 95 let, což je nádherný věk, ale i velmi náročný pro nás pro obě. Dokud mi ale bude zdraví sloužit, tak se o ni budu starat na sto procent, protože ji mám moc ráda a je to nejbližší a nejupřímnější člověk v mém životě.“*

Tabulka č. 3 shrnuje i spolupráci rodinného příslušníka se sociálním pracovníkem. Při otázce, jak se vám spolupracuje se sociální pracovníci a co všechno s ní řešíte, přišla od všech jasná odpověď. Sociální pracovnice se všem zdály milé, měly příjemné vystupování a vždy byly ochotné pomoci a poradit. RP 1 uvedla: *„Ale i první schůzka s ní byla příjemná, protože nám všechno vysvětlila, řekla nám, co je třeba zařídit, co mám tetě do zařízení sbalit. Na začátku sem si přišla trochu bezradná, ale informace od paní sociální pracovnice mě uklidnily.“* Nejčastěji řešili se SP finance. Tedy hlavně důchod a doplatky za úhradu pobytu. SP pomohla zařídit RP 2 příspěvek na péči. RP 5 s ní řešila i změny v zařízení. *„Jsem bejvalá učitelka, do toho ještě hubatá. Když vidím, že to chce změnu, tak to prostě řeknu. Pořád mám nějaký výmysly. Sociální pracovnice je ale moc šikovná a jedná se s ní skvěle. Pomohla mi vždycky vytvořit plakáty na ty moje akce.“*

4.1.4 Zapojení rodinného příslušníka do chodu domova pro seniory

Tabulka č. 4: Zapojení rodinného příslušníka

	Informace o zapojení se do zařízení	Zapojení se do chodu zařízení	Péče rodinného příslušníka o seniora
RP 1	<ul style="list-style-type: none"> • zdůraznění důležitosti návštěv v procesu adaptace ze strany SP • plakáty v zařízení 	<ul style="list-style-type: none"> • neschopnost zapojit se z důvodu pracovní vytíženosti • nevědomost o možnosti zapojení • neochota zapojit se 	<ul style="list-style-type: none"> • nákupy • povídání si • hraní pexesa • procházka • psaní dopisů
RP 2	<ul style="list-style-type: none"> • od sociální pracovnice 	<ul style="list-style-type: none"> • omezené zapojení kvůli péči o manželku • pomoc formou odvozu • převážně divák akcí 	<ul style="list-style-type: none"> • nákupy • procházka • povídání si
RP 3	<ul style="list-style-type: none"> • od sociální pracovnice • plakáty v zařízení • na webu 	<ul style="list-style-type: none"> • osobní angažovanost • dobrovolník • docházení s fenkou Angie • trénování paměti • divák na besídkách 	<ul style="list-style-type: none"> • nákupy • procházka • posezení v parku a povídání si • hry na procvičení paměti
RP 4	<ul style="list-style-type: none"> • osobní nezájem o informace • od sociální pracovnice 	<ul style="list-style-type: none"> • neschopnost zapojit se z důvodu pracovní a časové vytíženosti • jiné zájmy a starosti 	<ul style="list-style-type: none"> • nákupy • odvoz k doktorovi • starání se o její mobil
RP 5	<ul style="list-style-type: none"> • vlastní angažovanost v zjišťování informací 	<ul style="list-style-type: none"> • byla dobrovolníkem • ochota organizovat pozitivní změny v zařízení • organizování akcí, koncertů a terapie smíchu • pomoc při zajištění rekonstrukce pokojů • podílení se na vytváření cedulek pro zaměstnance 	<ul style="list-style-type: none"> • krmení příbuzné • nákupy • pomoc s celkovou péčí

Zdroj: vlastní výzkum

Dále jsem se rodinných příslušníků dotazovala, zda věděli o možném zapojení se do chodu zařízení. Jejich odpovědi jsou zveřejněné v tabulce č. 4. Všichni odpověděli, že se pár informací dozvěděli od sociální pracovnice. RP 1 konstatovala: „*No při nástupu mi sociální pracovnice zdůrazňovala, že je důležité chodit za tetou co nejčastěji, aby se líp zabydlela a necejtila se odstrčená.*“ RP 1 a RP 3 se dozvíдалy informace o zapojení i z plakátů. RP 3: „*Také mají vyvěšený různý plakáty a letáčky akcí buď na jejich webu, nebo na hlavních dveřích domova a různě po městě taky myslím.*“ RP 4 neměl příliš informací, protože se o zapojení nezajímal. „*Já o tom moc nevím, nějak jsem se nezajímal. Pracovnice jen upozornila rodiče, že je důležité, abysme za babičkou pravidelně docházeli.*“ Naopak RP 5 se sama angažovala. „*Myslím si, že jsem se o tom nějak nedozvěděla, prostě jsem se o to sama zajímala. Zapojila jsem se do provozu zařízení hlavně z důvodu, že tu mám maminku.*“

Na otázku, jak se konkrétně zapojují do chodu zařízení, každý odpovídal jinak, což je vidět v tabulce č. 4. RP 1 a RP 4 se nezapojovali především, kvůli pracovní vytíženosti, jiným zájmům a ani je samotné to nenapadlo. RP 1: „*Jsem ráda, když mi to vyjde a s tetou se vidím co nejčastěji. A i kdybych měla čas, tak bych ho využila jinak. Myslím si, že to, jak tetu navštěvuju a pomáhám jí, je taky přínosný.*“ RP 2 se nemohl zapojovat, kvůli péči o nemocnou manželku, i když měl zájem. „*Někdy pomáhám se zařizováním formou odvozu. Každopádně se snažíme těchto větších akcí nějak zúčastňovat, když to nejde jinak, tak třeba aspoň jako diváci nějaké besídky nebo tak.*“ RP 3 se zapojovala jako dobrovolník a byla za to moc ráda. „*Řekla jsem si, že senioři to rozveselení potřebujou nejvíc, a tak sem se domluvila, že budu docházet s naší borderkolií Angie. Angie už všichni moc dobře znají a vždycky se těší, co zase předvede za kousky a moc rádi se s ní všichni mazlí a hážou jí pamlsky.*“ Pořádala pro ně i aktivity, jako třeba trénování paměti. „*Nejčastěji se seniory hraju slovní kopanou, přináším jim na poznání různý koření, kdy jim zavážu oči a oni musí po čuchu poznat, co to je. Nebo poznávají písničky, herce nebo filmy z jejich mládí a tak.*“ Ráda se chodila dívat i na různé akce domova. „*Naposled se v domově pořádala módní přehlídka seniorů v retro oblečení, takže jsem tam byla, pomohla jsem dědovi s oblékáním, a jelikož už celkem znám personál, tak sem jim pomohla vozíčkáře přivést do hlavního sálu v přízemí. Občas takhle na akci vypomůžu, ale jelikož se konají spíš o víkendu, tak je moc nestíhám.*“ RP 5 byla také velice aktivní v zapojení se do chodu zařízení. Dříve dělala dobrovolníka, kdy seniorům vymýšlela různé aktivity, terapie smíchu nebo organizovala vánoční koncert či jiné akce. S tím ale

přestala. „*Když se ale mamince začal zhoršovat zdravotní stav, tak jsem byla tak unavená, a do toho ta vsřícnost ze strany personálu tady nebyla, tak jsem toho nechala a přestala jsem to dělat. Mě to motivovalo hlavně kvůli mámě, aby měla aktivnější život a aby se skamarádila s lidma, ale ona tam stejně chodit nechtěla a nechápala, proč to dělám.*“ Snažila se prosadit i různé změny v zařízení. „*Jinak jsem třeba i vyhecovala rekonstrukci pokojů, protože tahle budova byla dřív porodnice, takže ty místnosti nejsou úplně uzpůsobené k takovému zařízení. Bylo mi teda řečeno, že už to chtěli udělat dávno, ale já bych řekla, že jsem to vyburcovala. Momentálně navrhuju, aby personál nosil cedulky, aby klienti i rodina věděli, kdo zrovna slouží a jakou má funkci.*“

Poslední informace, zveřejněné v tabulce č. 4, které jsem od rodinných příslušníků chtěla zjistit, bylo to, jak se starají o příbuzného seniora. Nejčastěji se objevovaly činnosti jako nákupy, procházka a povídání si s příbuzným. RP 1 se svou příbuznou hrála často pexeso nebo za ni psala dopis. „*Ještě jí občas pomáhám psát dopis, jelikož už nezvládá moc dlouho psát a odnesu jí ho vždycky na poštu. Píše nějaký svoji kamarádce.*“ RP 3 s dědou hrála hry na procvičení paměti i individuálně, nejen při skupinových aktivitách. RP 4 se snažil, ve volném čase, alespoň babičku občas odvést k doktorovi nebo se jí staral o mobil. „*Když jí něco nejde, tak jí to vysvětlím nebo jí u nás v mobilní společnosti měním tarif na výhodnější.*“ Jelikož byla maminka RP 5 upoutána na lůžko, tak jí pomáhala s krmením i s celkovou péčí. „*Když to vyjde, že tam přijdu v době krmení, tak maminku i nakrmím.*“

4.2 Vybraní sociální pracovníci v domovech pro seniory

4.2.1 Sociální pracovník a základní údaje

Tabulka č. 5: Základní údaje

Sociální pracovník	Věk	Pohlaví	Dosažené vzdělání	Délka praxe v sociálních službách	Délka praxe v zařízení
SP 1	24	žena	VŠ (Bc.)	2 roky	2 roky
SP 2	46	žena	VŠ (Bc.)	15 let	11 let
SP 3	42	žena	VŠ (Bc.)	24 let	18 let
SP 4	38	žena	VŠ (Bc.)	13 let	2 roky
SP 5	44	žena	VŠ (Mgr.)	10 let	10 let

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 5 shrnuje identifikační údaje. Věk vybraných sociálních pracovníků se pohyboval mezi 24 až 46 lety. Výzkum tvořilo pět žen s vysokoškolským vzděláním. V sociálních službách nejméně praxe zažila SP 1, která se zde pohybovala 2 roky. Naopak nejvíce zkušeností měla SP 3 s 24letou praxí v sociálních službách. Nejkratší dobu, v domově pro seniory, poskytovaly službu SP 1 a SP 4. Konkrétně 2 roky. Nejdelší praxi, která trvala 18 let, měla SP 3.

4.2.2 Frekvence návštěv rodinných příslušníků seniorů

Tabulka č. 6: Frekvence návštěv

	Návštěvy RP	Osamělost seniorů	Jací RP seniora navštěvují
SP 1	<ul style="list-style-type: none"> z 90 % probíhají pravidelně většinou jednou týdně tlak ze strany sociálních pracovníků (snaží se rodinu donutit) 	<ul style="list-style-type: none"> v prvopočátku jsou osamělí snaha zařízení zapojit rodinu, proto počet osamělých postupně klesá 	<ul style="list-style-type: none"> spíš vnoučata občas děti
SP 2	<ul style="list-style-type: none"> hodně časté RP dochází i denně 	<ul style="list-style-type: none"> osamělí bez rodiny nemá o ně rodina zájem 	<ul style="list-style-type: none"> děti občas vnoučata
SP 3	<ul style="list-style-type: none"> obden, jednou i dvakrát týdně nejčastěji o víkendu 	<ul style="list-style-type: none"> malé množství klientů bez rodiny 	<ul style="list-style-type: none"> děti vnoučata neteře a synovci
SP 4	<ul style="list-style-type: none"> hodně individuální dost časté někdy i z důvodu výplaty důchodu 	<ul style="list-style-type: none"> malý počet úplně osamělých, kteří nemají příbuzné 	<ul style="list-style-type: none"> děti občas vnoučata
SP 5	<ul style="list-style-type: none"> individuální většinou pravidelné někteří chodí i každý den 	<ul style="list-style-type: none"> klienti bez rodiny díky špatným vztahům v rodině 	<ul style="list-style-type: none"> děti vnoučata

Zdroj: vlastní výzkum

Sociálních pracovníc jsem se dotazovala, jak často navštěvují rodinní příslušníci svého příbuzného. Jejich názor jsem shrnula v tabulce č. 6. Všechny odpověděly, že návštěvy jsou dost časté. SP 1 tvrdila, že až 90% rodin navštěvuje svoje příbuzné alespoň jednou týdně. Zároveň upozornila na to, že pokud za někým rodinní příslušníci nedochází, tak se je k tomu snaží donutit. SP 2 poznamenala, že někteří rodinní příslušníci navštěvují svého příbuzného i každý den. Časté návštěvy mají i v zařízení, kde pracuje SP 3. „*Rodinní příslušníci je navštěvují obden nebo aspoň 2x do týdne a jinak určitě alespoň jednou za týden. Když není osobní návštěva, tak aspoň telefonují. Na víkendy taky určitě jezdí.*“ SP 4 se SP 5 poznamenaly, že je to individuální záležitost. SP 4 konstatovala, že návštěvy většinou bývají dost časté, ale někdy rodinní příslušníci přijdou jen kvůli penězům. „*Jsou tady samozřejmě příběhy, že přijdou, jak se traduje, po výplatě důchodu. I s tím jsme se setkali, že ta návštěva proběhne jednou za měsíc.*“ SP 5 uvedla: „*Máme tady klienty, kteří*

nikoho nemají, a návštěva tady neproběhla za celou tu dobu, co tady jsou klienti umístěni. Máme tady rodiny, které navštěvují pravidelně. Někdy i třeba skoro každý den. Je to strašně individuální.“

S první otázkou souvisela i otázka, zda v zařízení mají i osamělé klienty. Stručné výsledky jsou znázorněné v tabulce č. 6. Všechny sociální pracovníce se shodly v tom, že v zařízení mají osamělé klienty, kteří buď nemají žádné příbuzné, nebo se s rodinou nebaví a nejsou s nimi v kontaktu. Je jich ale menší počet než těch, za kterými rodina dochází. SP 1 odpověděla, že i když zpočátku jsou někteří osamělí, tak se snaží přimět rodinu, aby spolupracovala, což se jim daří. SP 2 mluvila o snaze kontaktovat příbuzné seniora. *„Určitě je kontaktujeme, ale tam není takový extra zájem. Oni jim zajistí nějakou péči. Jako někteří na to úplně kašlou. Ale někteří teda zajistí nějakou péči a tím to končí. Pak jsou i takoví, kteří bohužel nemají zájem.“* SP 3 uvedla důvod, proč jsou někteří osamělí. *„Máme osamělé klienty, kteří jsou vlastně tak staří, že jejich děti jsou na tom leckdy tak, že jsou sami seniori a nemocní. Nebo máme dost klientů, kterým už děti nežijou tím, jak se oni sami dožili vysokého věku.“*

Na otázku, jací rodinní příslušníci převažují, byla u všech téměř jasná odpověď, která je zveřejněna v tabulce č. 6. Spadaly sem především děti a vnoučata. U SP 1 převažovala vnoučata nad dětmi. *„Asi spíš vnoučata si myslím. Děti už jsou ve věku nějakých 50 let, takže už jsou sami unavený. Takže spíš vnoučata mají energii, aby sem ještě chodily.“* U ostatních to bylo naopak. SP 3 uvedla, že za seniorem chodí často i neteře a synovci. SP 4 konstatovala, že sourozenci seniorů je příliš nenavštěvují. *„To spíš jako, když ten člověk nemá nebo neměl svoji rodinu a svoje děti, tak třeba je nějaká sestra, která se objeví, ale ta přijde tak jednou za měsíc, ne-li i dýl.“*

4.2.3 Spolupráce sociálního pracovníka a rodinného příslušníka

Tabulka č. 7: Význam spolupráce a pomoc rodiny s péčí o příbuzného

	Pomoc RP s péčí o příbuzného	Význam spolupráce RP se zařízením
SP 1	<ul style="list-style-type: none"> • koupání • nákupy • někteří se neangažují 	<ul style="list-style-type: none"> • neschopnost jednat bez souhlasu rodiny
SP 2	<ul style="list-style-type: none"> • nákupy • procházky • odvoz k lékaři na kontrolu 	<ul style="list-style-type: none"> • RP pozná náročnost práce • podpora a pomoc s péčí ze strany RP
SP 3	<ul style="list-style-type: none"> • procházky • zvaní na oběd či do kavárny • berou si ho domů 	<ul style="list-style-type: none"> • důležitost adaptace seniora • zájem o seniora • pocit, že stále patří do rodiny
SP 4	<ul style="list-style-type: none"> • nákupy • berou si ho domů • odvoz k lékaři či ke kadeřnici 	<ul style="list-style-type: none"> • klient se necítí odložen • důležitost kontaktu s rodinou
SP 5	<ul style="list-style-type: none"> • nákupy • procházky • berou si ho domů 	<ul style="list-style-type: none"> • spokojenost seniorů

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, v čem konkrétně příbuzní seniorovi pomáhají, nejčastěji odpovídaly činnosti jako nakupování a procházky, což je vidět v tabulce č. 7. SP 1 doplnila, že rodina často chodí příbuzného i koupat a někteří se neangažují vůbec. SP 2 a SP 4 odpověděly, že je často vozí i k lékaři nebo ke kadeřnici, což může zajišťovat i zařízení. SP 2: „*Někdo je ochoten s nimi jet i k lékaři, když je to někam dál, třeba do Prahy. Řeší s nimi věci, které měli už předtím, než sem přišli.*“ SP 4: „*Třeba paní, která byla zvyklá chodit ke svojí kadeřnici, my tedy tu službu taky nabízíme, je možnost, že se nechají ostříhat, ale že ona má třeba svojí oblíbenou a dlouhodobou kadeřnici, tak se snažíme s rodinou pracovat, aby prostě ty klienty, nebo tu svojí mamču, vzali a dovezli je tam.*“ Pomoc seniorovi vidí SP 3, SP 4 a SP 5 i v tom, že si je příbuzní berou domů. SP 5: „*A někteří si je berou domu, což pro ně taky jakoby je asi důležité, když si je vezmou na víkend nebo na dovolenou, na svátky a na Vánoce.*“ SP 4 konstatovala: „*Za jedno ten člověk vyjede tady z Domova, je v kontaktu s rodinou, vrátí se do svého prostředí. I tohle se snažíme udržet.*“

Ptala jsem se i na to, v čem vidí sociální pracovnice význam spolupráce s rodinou. Jejich odpovědi jsou znázorněné v tabulce č. 7. Všechny se shodly, že je to hlavně pro dobro a spokojenost seniorů. Senior potřebuje být v kontaktu s rodinou, aby si nemyslel, že ho

do zařízení odložila. SP 1 bez souhlasu rodiny nic nesmí zařídit. „*Jako to jsou věci, kdy v dnešní společnosti má člověk tak svázané ruce, že bez rodiny není schopnej udělat nic.*“ SP 2 si myslí, že je důležité, aby rodina viděla, jak je jejich práce náročná. SP 3 vidí přínos hlavně v adaptaci. „*Jde o adaptaci seniora a o ten jeho pocit. O ten komfortní pocit, že ho neodložili a že se o něj pořád zajímají, že patří do rodiny, ač je v tomhle zařízení.*“

Tabulka č. 8: Spolupráce SP a RP

	Spolupráce SP a RP	Zkušenost SP s nespolutracujícími RP
SP 1	<ul style="list-style-type: none"> • příspěvek na péči • vyřizování korespondence • ke všem úkonům je potřeba souhlas rodiny 	<ul style="list-style-type: none"> • ano, ale není to časté • s některými se nedá domluvit • agresivita z důvodu nesrovnání se s tím, že je senior v zařízení
SP 2	<ul style="list-style-type: none"> • finance • připomínky a stížnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • nespolutracující jsou většinou ti, kteří se nechtějí angažovat • napadají slovně, fyzicky ne • nejde se všem zavděčit
SP 3	<ul style="list-style-type: none"> • doplácení úhrady za pobyt 	<ul style="list-style-type: none"> • ano, ale je jich málo • rozčilení z důvodu nepochopení situace • nepřijemní, pokud v zařízení není místo pro příbuzného
SP 4	<ul style="list-style-type: none"> • při nástupu a 3 měsíce po něm 	<ul style="list-style-type: none"> • nespolutracující jsou ti, kteří seniora odložili • neshody
SP 5	<ul style="list-style-type: none"> • dokumenty • při nástupu • příspěvek na péči • důchod a finance • stížnosti • informování o hospitalizaci a úmrtí 	<ul style="list-style-type: none"> • někteří kladou vysoké nároky • tlak na SP, aby vykonávala činnosti, které nejsou v její kompetenci

Zdroj: vlastní výzkum

Také jsem položila otázku, jejíž výsledky jsou shrnuté v tabulce č. 8, jak často spolupracují SP s rodinnými příslušníky a co s nimi řeší. SP 1 a SP 5 mají zkušenosti s vyřizováním příspěvku na péči, když se s tím na ně příbuzní obrátí. SP 2, SP 3 a SP 5 hodně řeší s příbuznými finance, důchody a doplácení úhrady za pobyt. SP 5: „*Oni musí zajistit mamince nebo tatínkovi, aby ten důchod chodil sem, takže musí dojít na poštu.*“ SP 3: „*S rodinou se, z pohledu sociální pracovnice, řeší většinou doplácení u nás v Domově, protože takoví ti starší senioři tady nemají dostatečnou výši důchodu, aby si uhradili celou úhradu, takže jsou tam různé doplatky.*“ SP 2 a SP 5 řeší různé připomínky

a stížnosti. SP 2: „*My s nima řešíme nějaký připomínky, stížnosti, tak to většinou přijdou sami. To je nemusíme ani vyzývat. A většinou rodinní příslušníci, kteří se ani moc až tak nestarali, tak přijdou jednou za čas a mají připomínky a stížnosti.*“ SP 4 pracuje s příbuznými hlavně při přijetí a při adaptačním procesu seniora. Pak už se rodina většinou na sociální pracovníci neobrací. „*Při tom přijetí je to důležitý. Pak je takovej ten adaptační proces. Trvá tak měsíc, dva, tři. To cítím, že se na nás lidé obrátí. Ale pak už to nějak frčí samo. Klienti si zvyknou a už nás ani rodina moc nepotřebuje.*“ Za to SP 1 potřebuje rodinu téměř ke všem úkonům, protože jsou tam i senioři s demencí, za které přebrala zodpovědnost rodina. Například za ně vyřizovala i korespondenci. SP 5 bere za velmi důležité informovat rodinu o případné hospitalizaci seniora nebo o jeho úmrtí. „*Když klient zemře, tak zase voláme rodině a rodina ukončuje pobyt a přebírá si věci, co tady klient má.*“

S předchozí otázkou souvisí i to, zda se sociální pracovníce setkaly i s nespolupracujícími rodinnými příslušníky, což znázorňuje tabulka č. 8. Všechny odpověděly, že se s nimi setkaly. SP 1 konstatovala, že jsou většinou nepříjemní a nedá se s nimi domluvit, pokud se nesrovnali s tím, že jejich rodič musel do domova pro seniory a že už na tom není zdravotně nejlépe. Podle SP 2 jsou nespolupracující ti, co se nechtějí angažovat. Nejde se všem zavděčit. „*Jeden syn tady na mě řval, že to je naše povinnost se o maminku postarat. Říkám, snad je to Vaše povinnost. Že by mě vyloženě fyzicky napadali, to ne. Slovně, to jo.*“ SP 3 uvedla, že jsou nepříjemní, pokud něco nechápou, ale když se jim to vysvětlí, tak se zklidní. Nebo jsou nepříjemní z tohoto důvodu: „*Na mě jsou spíš nepříjemní příbuzní, když sem chtějí někoho přijmout a my nemáme místo.*“ SP 4 nejčastěji řeší s rodinou neshody spolubydlících na pokoji, což se jim daří uklidnit. „*Řešíme ty situace a snažíme se to řešit tak, že tady, v rámci Domova, máme malej pořadníček, že ta paní si dá žádost na přestěhování a volíme třeba jinej pokoj, že ji přestěhujeme.*“ Dále nespolupracují i ti, kteří seniora v zařízení pouze odložili a přerušili s ním veškeré kontakty. SP 5 vidí problém v tom, že na ni příbuzní kladou vysoké nároky mimo její kompetenci. „*Nutěj nás k tomu, abychom klientovi zařizovali věci, který by mohli zařídit oni.*“

4.2.4 Zapojení rodinného příslušníka do chodu zařízení

Tabulka č. 9: Zapojení RP do aktivit zařízení

	Informovanost RP o možnosti zapojení	Zapojení RP do chodu zařízení
SP 1	<ul style="list-style-type: none"> neinformuje je nepředpokládá, že budou chtít dělat něco navíc 	<ul style="list-style-type: none"> možnost dobrovolnictví, ale nikdo z RP se neúčastní neochota zapojit se do chodu celého zařízení
SP 2	<ul style="list-style-type: none"> neinformuje je nenapadlo ji to nabízet 	<ul style="list-style-type: none"> nemají zájem neochota zapojit se do chodu celého zařízení časové a pracovní vytížení
SP 3	<ul style="list-style-type: none"> letáky a plakáty akcí webové stránky a informace při přijetí seniora 	<ul style="list-style-type: none"> doprovází klienty na akce, kde s nimi tráví čas dobrovolníci pomáhají s oblékáním seniora a dopravením na místo akce
SP 4	<ul style="list-style-type: none"> nabídka spoluúčasti na kulturních akcích plakáty v zařízení 	<ul style="list-style-type: none"> zapojují se do kulturních akcí doprovází klienty do jídelny, kde se konají akce
SP 5	<ul style="list-style-type: none"> webové stránky informace o dobrovolnictví osobně 	<ul style="list-style-type: none"> nezapojují se díky časovému a pracovnímu vytížení snaží se pasivně zapojovat – jako diváci sponzorské dary

Zdroj: vlastní výzkum

Ptala jsem se i na to, zda sociální pracovníce informují rodinné příslušníky o možnosti zapojení se do chodu zařízení. Stručné výsledky jsou k nalezení v tabulce č. 9. SP 1 a SP 2 o tom příbuzné neinformují. SP 1: „*Rodiny se těžko postarají o toho svého příbuzného, takže nepředpokládáme, že ještě budou dělat něco navíc.*“ SP 2: „*Je teda pravda, že mě ani nenapadlo jim tohle nabízet. Mně nikdy nepřišlo, že by něco chtěli dělat. Pro některé je problém vůbec do zařízení dojít.*“ SP 3 a SP 5 je informují na webových stránkách zařízení a při osobním setkání. Většinou ihned při přijetí seniora. SP 3 a SP 4 dělají i speciální plakáty a letáčky, když se koná v zařízení nějaká akce. SP 4: „*Při tom přijetí jim to nabízíme, že jsme rádi, když nám tady budou pomáhat v rámci kulturních akcí.*“

Hlavní výzkumná otázka, jejíž odpovědi jsou zaznamenány v tabulce č. 9, se týkala toho, jaké možnosti nabízí zařízení a zda jsou rodinní příslušníci ochotní se zapojit do chodu domova pro seniory. Již z předchozí otázky vyplynulo, že SP 1 a SP 2 to vidí tak, že se příbuzní nezapojují do chodu domova, protože nemají zájem a jsou časově a pracovní

vytížení. SP 2 však konstatovala, že pokud příbuzní chtějí, tak se mohou zapojit. „*Máme tady rodinné příslušníky, kteří se zapojují i do kulturních činností. Jedna paní tady organizuje i trénování paměti, různé vystoupení.*“ SP 1 uvedla: „*Obecně dobrovolnictví nabízíme, ale není žádný rodinný příslušník, co by sem přišel a chtěl by to vykonávat. Ted' jsme měli akorát jeden jediný případ, kdy se dcera zemřelého klienta stará v současnou chvíli o klientku, která byla v kontaktu s jejím tátou. To jsou ojedinělé případy.*“ SP 3, SP 4 a SP 5 odpověděly, že se příbuzní nejčastěji zapojují do kulturních akcí domova. Ať už aktivně či pasivně - jako diváci. SP 3: „*Pokud jsou ty akce, tak jsme za zapojení rádi, že je doprovází na ples, na zábavu, sedí tam s nima.*“ SP 4: „*Už nám pomůžou jenom s tím, že toho člověka vemou, doprovodějí ho na tu hlavní jídelnu, protože je to tady přes takovej koridor dozadu, takže už tím nám hodně pomáhaj.*“ SP 5: „*Do kulturních akcí se nezapojují, ale spíš se přijdou podívat. Například, když je den otevřených dveří nebo zámecké slavnosti, tak ta rodina je pozvána a účastní se a prožívají třeba s tou maminkou to vystoupení a třeba jim přinesou občerstvení.*“ SP 1, SP 2, SP 3 a SP 5 nabízejí i dobrovolnictví, ale rodinného příslušníka, jako dobrovolníka, mají jen v zařízení, kde pracuje SP 3. „*Někteří jsou i dobrovolníci a chodí nám sem si zahrát třeba stolní hry nebo číst a zároveň jsou i s tím svým příbuzným.*“ SP 5 uvedla, že dostávají sponzorské dary od rodinných příslušníků. „*Jo, někdy dají třeba sponzorský dar nebo přivezou věci, když mají třeba inkontinentní pomůcky, tak je přivezou i pro jiné klienty.*“ Sociální pracovnice se shodly, že se příbuzní zapojují víc do péče o příbuzného, než do chodu celého zařízení.

5 DISKUZE

V této bakalářské práci se zabývám především problematikou spolupráce rodinných příslušníků s domovy pro seniory a tím, jestli se zapojují do chodu zařízení nebo alespoň do péče o příbuzného.

Výzkum byl zaměřen na jednotlivce, kteří tvořili dvě skupiny – rodinné příslušníky a sociální pracovníce. Použila jsem kvalitativní výzkum s technikou narativního rozhovoru u rodinných příslušníků a polostrukturovaného rozhovoru u sociálních pracovníc. Sociální pracovníce mi poskytly pohled na danou problematiku z jejich strany, tudíž jsem získala doplňující informace k vyjádření rodinných příslušníků. Rodinní příslušníci se snažili vyprávět určité části období jejich života a zdůvodnit svá rozhodnutí. Právě Hendl (2012) uvádí, že narativní rozhovor je založený na vyprávění celého života, nebo určitého časového období informanta, bez ohledu na výzkumné otázky. Získala jsem rozhovor od pěti rodinných příslušníků, přitom jsem jich oslovila deset. Je vidět, že se o tomto tématu zdráhají mluvit. Je to možná i z toho důvodu, že je nikdy nenapadlo se zapojit do chodu celého domova a nemají o tom dostatek informací. Ti, co o tom nemají dostatek informací, tak byli nedůvěřiví, proto i rozhovor odmítli, i když jsem jim vše dostatečně vysvětlila. Dalším důvodem mohl být i stud. Mohli se stydět a cítit trapně za to, že dali svého příbuzného do domova a nedokázali se o něj postarat. Někteří to mohou brát jako selhání a pak je jasné, že se o tom nechtějí bavit s cizím člověkem. Sesbíraná data jsem analyzovala pomocí otevřeného kódování. Dle Hendla (2012) slouží kódování k popisu dat.

Prvním okruhem, o který jsem se zajímala, byl důvod využití domova pro seniory a adaptace seniora. Čtyři z pěti rodinných příslušníků odpovědělo, že se o seniora nemohli starat, protože jsou pracovní nebo časově vytížení a nezvládali by to, jelikož se u seniorů zdravotní stav zhoršoval a potřebovali téměř nepřetržitou péči. Myslím si, že tohle je problém dnešní moderní uspěchané doby. Spoustu lidí je prakticky pořád v práci nebo neustále něco řeší a nezbývá jim čas na to nejdůležitější, což je rodina. Do bližší rodiny samozřejmě patří i senioři, proto by se o ně rodina nejdřív měla pokusit postarat sama a až poté hledat vhodná zařízení, když opravdu není jiná možnost. V jednom případě by sice rodinná příslušnice měla čas a zájem se postarat, ale naopak nemá uzpůsobené bytové podmínky. Mlýnková (2011) uvádí, že rodiny žijí bez prarodičů mnohdy proto, že v bytech nemají dostatek místa. Reichel (2004) konstatuje, že v dnešní době ubývá rodin,

kteře se starají o nemohoucího seniora a raději mu vyhledají odborné zařízení, kde se o něj postarají. Vávřová a Vaculíková (2017) doplňují, že i když se rodina chce postarat o seniora v domácím prostředí, tak jim to často časové a finanční možnosti nedovolí. Co se týče adaptace seniora na prostředí, tak dva rodinní příslušníci odpověděli, že zpočátku ji jejich příbuzní snášeli špatně, ale později si zvykli. Dvořáčková (2012) uvádí, že psychické změny jsou propojené se sociálními změnami hlavně tím, že se senior hůř přizpůsobuje novému prostředí. Mlýnková (2011) konstatuje, že má rád věci, na které je zvyklý a nerad je mění. Dle mého názoru je na těchto případech vidět, že staří lidé hůř snášejí změny, ale někteří je ještě akceptují a dokážou se s tím smířit i po psychické stránce. Dva rodinní příslušníci uvedli, že jejich příbuzní snášeli adaptaci už od začátku dobře, protože se předem dostatečně informovali o zařízení a tuto možnost si vybrali sami. Jeden z nich tam měl i přátele. Klevetová (2017) zmiňuje, že senioři někdy chtějí do zařízení sami, protože nechtějí být rodině na obtíž. Matoušek et al. (2005) konstatuje, že klient by se měl pro pobyt v zařízení rozhodnout sám a měl by mít dostatek informací, aby byl na vše připravený. S tímto naprosto souhlasím, protože si myslím, že není nic horšího, než když tam musí senior proti své vůli a nutí ho do toho. Domnívám se, že v takovém případě si tam mnohdy nezvykne a může mít pocit, že ho rodina do zařízení odložila a už o něj nebude mít zájem. Jedna seniorka si na zařízení nezvykla a zhoršil se jí i zdravotní stav. Matoušek et al. (2006) popisuje, že přijetí klienta do domova pro seniory je náročný proces, který přináší problémy a může přinést i předčasná úmrtí nebo zhoršení zdravotního stavu. Všechny pět rodinných příslušníků odpovědělo, že nejvíce informací o zařízení se dozvěděli z webových stránek zařízení a při osobní návštěvě, kde jim informace poskytla sociální pracovnice. V dnešní době je pozitivní, že už jsou takovéto sociální služby dobře dostupné a lze si o nich zjistit mnoho informací.

Druhým okruhem, kterým jsem se zabývala, byla frekvence návštěv a spolupráce rodinného příslušníka se sociálním pracovníkem. Čtyři z pěti rodinných příslušníků odpovědělo, že seniora navštěvují minimálně jednou týdně. Pouze jeden rodinný příslušník přiznal, že seniora navštěvuje jen jednou měsíčně a někdy i déle. Sociálním pracovnícím jsem položila také otázku ohledně návštěv a všech pět uvedlo, že návštěvy členů rodiny jsou hodně časté a pravidelné – minimálně jednou týdně. Osamělí senioři jsou jen ti, kteří nemají blízké příbuzné nebo mají v rodině špatné vztahy. Podle sociálních pracovníc převládají při návštěvách především děti seniorů a vnoučata, výjimečně neteře a synovci. I sociální pracovnice potvrdily, že příbuzní navštěvují

většinou seniory často, což jsem upřímně nečekala a mile mě to překvapilo. Víím, že hodně lidí, kteří o této službě nemají žádné informace, si myslí, že do domova pro seniory se dostanou jen ti senioři, se kterými se rodina už nechce vídat a nechce se o ně vůbec starat, což je samozřejmě mýtus. Dle Matouška et al. (2005) klesá návštevnost rodiny tím víc, čím déle senior bydlí v zařízení. U výzkumu se toto tvrzení prokázalo jen u jednoho rodinného příslušníka, který zpočátku seniorku navštevoval pravidelně jednou týdně a postupem času návštevvy omezil.

Co se týče spolupráce se sociálními pracovníci, tak všichni rodinní příslušníci uvedli, že sociální pracovníci jsou milé a ochotné poskytnout informace a pomoci se situací týkající se seniora. Výpovědi rodinných příslušníků potvrdily, že sociální pracovníci jsou profesionální a kompetentní ke své práci. Řeší spolu především doplácení úhrady za pobyt, důchod, příspěvek na péči nebo celkový stav klienta. Matoušek et al. (2005) uvádí, že mezi kompetence sociálního pracovníka patří administrativní práce (kontakt s úřady, vedení dokumentace, rozdávaní důchodu...), přijetí klienta, sociální šetření, sepsání smluv s klientem a jeho rodinou, koordinace dobrovolníků, reminiscenční terapie či spolupráce s rodinou. Z pohledu pěti dotazovaných pracovníků vyplynulo, že s rodinnými příslušníky řeší i připomínky a stížnosti, kdy se setkaly i s nespolupracujícím rodinným příslušníkem seniora. Je jich ale výrazně méně než spolupracujících. Sociální pracovníci vidí význam spolupráce s rodinou v adaptaci seniora na prostředí. Rodina také může pomoci zařízení s péčí o seniora. Zájem rodiny je žádoucí proto, aby senior cítil, že do ní stále patří. Klevetová (2017) uvádí, že je velmi důležité zapojit nejbližší členy rodiny do spolupráce, aby docházelo ke zlepšení soběstačnosti a péče o seniora. Jedna sociální pracovníce uvedla, že bez rodiny nic neudělá a ke všemu potřebuje její souhlas. Dle mého názoru sociální pracovníci ubírá všechna práva seniorům s demencí. Tito lidé nejsou natolik nesvéprávní, aby pracovníce musela s rodinou řešit, jestli jim může koupit sušenku, jak uvádí tento příklad v rozhovoru, který lze nalézt v příloze. Samozřejmě záleží na tom, v jakém stupni demence je, ale nemyslím si, že se u každé maličkosti musí pracovníce ptát na souhlas rodinného příslušníka.

Tyto informace pomohly lépe zodpovědět dvě hlavní stanovené výzkumné otázky. Jestli jsou rodinní příslušníci seniora zapojeni do každodenního chodu domova pro seniory a zda jsou vůbec ochotni se zapojit do péče o klienta. Dle Klevetové (2017) je důležité provést rozhovor s rodinou o tom, jak moc jsou motivovaní ke spolupráci a podle toho pak postupovat. Autorka konstatuje, že i rodina si musí uvědomit, co pro seniora může

udělat v rámci jejich možností. Z výzkumu vyplynulo, že rodinní příslušníci se o příbuzného seniora starají. Nejčastěji mu nakupují potřebné věci, chodí s ním na procházky, povídají si s ním, hrají hry nebo ho vozí k lékaři. Rodinná příslušnice seniorky upoutané na lůžko ji dokonce chodí krmit a pomáhá personálu s celkovou péčí. Sociální pracovnice téměř potvrdily výpověď rodinných příslušníků. Jedna sociální pracovnice zmínila, že někteří příbuzní chodí seniora i koupat. Tři sociální pracovnice také vidí význam pomoci seniorovi v tom, že si ho rodina bere domů na víkendy, svátky či Vánoce. Myslím si, že je skvělé, když se o příbuzného starají a dávají mu pocit, že patří do rodiny a že ho v zařízení pouze neodložili, protože jim byl na obtíž. Někteří rodinní příslušníci z toho mohou mít i černé svědomí a pocit, že zklamali, když se nedokázali sami postarat, a tak se mu to snaží co nejvíc vynahradit. Čím více o seniora sami pečují, tím je to prospěšnější i pro personál, kterého obvykle není dostatek na to, aby se každému klientovi věnoval víc, než je nezbytně nutné.

Předtím, než jsem položila otázku, zda se rodinní příslušníci zapojují do chodu zařízení, mi přišlo důležité se zeptat sociálních pracovnic, jestli informují rodinu o možnosti zapojení. Dvě sociální pracovnice rodinu vůbec neinformují. Nenapadlo je jim to nabízet, protože nepředpokládají, že by rodina chtěla dělat něco navíc, než je péče o příbuzného. Dle mého názoru je to nevhodný přístup, když to ani nezkouší nabízet a automaticky si myslí, že nikdo nebude chtít pomáhat víc, než je nutné. Svým pasivním přístupem se mohou ochuzovat o někoho, kdo by se rád zapojil do aktivit zařízení. Zbylé tři pracovnice rodinu informují osobně, především o dobrovolnictví a zapojení se do kulturních akcí zařízení. Rodinní příslušníci uvedli, že se informace o zapojení dozvídají od sociální pracovnice, ale i z webových stránek nebo z různých plakátů akcí. Jeden příslušník se o zapojení nikdy nezajímal, a naopak jedna příbuzná seniorky se o zapojení aktivně zajímala sama, protože jí to ani sociální pracovnice nenabídla. Mlýnková (2011) naopak považuje za důležitý zdroj informací samotnou rodinu, která sociálnímu pracovníkovi poskytne dostatečné informace o seniorovi, aby mu společně mohli poskytnout plnohodnotnou péči a aby se rodinný příslušník lépe seznámil se zařízením a popřípadě se zapojil do chodu.

Nakonec mě zajímala odpověď na hlavní otázku pro stanovenou problematiku. Zda se rodinní příslušníci zapojují do chodu domova. Z pohledu tří sociálních pracovnic se příslušníci nezapojují, i když obecně nabízejí dobrovolnictví. Dle Matouška et al. (2005) je koordinace dobrovolníků jedna z činností sociálního pracovníka, která se v poslední

době hojně rozšířila. Sociální pracovnice vidí příčinu v tom, že jsou rodinní příslušníci časově a pracovní vytížení, tudíž jsou rádi, že aspoň navštíví svého příbuzného. Jedna pracovnice z těchto tří uvedla, že se rodina snaží chodit na akce aspoň pasivně a někdy od nich dostanou i sponzorské dary. Další dvě pracovnice odpověděly, že se rodina celkem dost zapojuje do kulturních akcí a v jednom zařízení pomáhají dokonce rodinní příslušníci jako dobrovolníci. Tři dotazovaní rodinní příslušníci se nezapojují do chodu domova. Právě z důvodu časové vytíženosti a dva z nich o to ani nemají zájem. Naopak příbuzná seniora, která ještě studuje, se aktivně zapojuje do chodu domova jako dobrovolnice. Další příbuzná, která již je sama v důchodu, také dělala dobrovolnictví. Aktivně se podílí na vytváření lepších podmínek pro seniory v domově a sama organizuje akce. Myslím si, že časová vytíženost může být i výmluva, proč se nezapojit. Rodinná příslušnice, která je již v důchodu, ale aktivně se zapojuje do chodu domova, mě o tom přesvědčila. Sama má spoustu koníčků a musí se starat o nemocného manžela či vnoučata. Přesto si nachází čas na to, aby se postarala o svoji maminku, organizovala v zařízení akce a ještě přispěla svými názory a nápady k lepšímu rozvoji zařízení. Dle mého názoru mohou mít příbuzní ze zapojení se do různých aktivit nejenom dobrý pocit, ale i jejich příbuznému to může pomoci s adaptací a navazováním kontaktů s ostatními.

6 ZÁVĚR

Bakalářská práce je zaměřena na spolupráci rodinných příslušníků seniorů s domovem pro seniory. Hlavním cílem bylo zjistit, jakým způsobem jsou rodinní příslušníci klientů zapojeni do péče a života vybraných klientů domovů pro seniory. Dílčím cílem bylo zjistit, jaké představy mají rodinní příslušníci o svém zapojení. Domnívám se, že cíle byly naplněny.

Z výzkumu vyplynulo, že se rodinní příslušníci více zapojují do péče o svého příbuzného, než do chodu celého domova pro seniory. Do chodu zařízení se většinou nezapojují především z časové a pracovní vytíženosti. Ochotní, aktivně se zapojit, jsou jen ti rodinní příslušníci, co jsou ekonomicky neaktivní – buď studují, nebo jsou v důchodu. Z odpovědí vyplynulo, že se zapojují v rámci organizování akcí, pomáhají při nich, dělají dobrovolníky a podílejí se na zlepšení podmínek v zařízení. Zbylí rodinní příslušníci se zapojují občas pasivně, jako diváci na nějaké akci. Rodinní příslušníci se dozvídají informace o zapojení především přímo od sociální pracovnice nebo z webových stránek zařízení. Dále vyplynulo, že některé sociální pracovnice ani rodinným příslušníkům nenabízí možnost zapojení, tudíž rodinné příslušníky ani nenapadne se angažovat víc, než je nutné. I když se sociální pracovnice setkaly s nespolupracujícími klienty, tak jich je minimum a důležité je to, že rodinní příslušníci s nimi ochotně spolupracují a komunikují. Navazování kontaktu sociálního pracovníka s rodinou začíná již před nástupem seniora do zařízení. Dle odpovědí to proběhlo u všech dobře. Hlavně díky ochotným sociálním pracovnícím, které jim při nástupu hodně pomohly.

Z odpovědí rodinných příslušníků i sociálních pracovníků vyplynulo, že rodinní příslušníci se starají o příbuzného v zařízení a zajímá je, jak se mu daří. Stárnutí populace je stále aktuální téma a je důležité seniorům zajistit kvalitní péči, do které by se měla v každém případě zapojit rodina, protože i ta do rámce kvalitní péče spadá. Ve výzkumu se potvrdilo, že rodinní příslušníci neztrácí zájem o seniora v zařízení a snaží se o něj i nadále starat. I když někteří senioři snášeli adaptaci na zařízení špatně, tak se jim to příbuzní snažili co nejvíc ulehčit a chodí za seniory minimálně jednou týdně. Snaží se jim vyplnit volný čas, aby se necítili osamocení. Je vidět, že rodinným příslušníkům není život seniora lhostejný a že ho do zařízení neodložili, nýbrž neměli jinou možnost, díky nastalé životní situaci. Plyne to i z jejich celoživotního vztahu, který byl bezproblémový, kromě jednoho rodinného příslušníka, který se o příbuzného stará spíš z povinnosti,

protože spolu neměli dobré vztahy a některé věci mu rodinný příslušník nemůže zapomenout. Sociální pracovnice se shodly s výpovědi rodinných příslušníků v tom, že rodina se snaží uspokojit potřeby seniora a pomoci s péčí o něj. I proto je naštěstí malý počet osamělých seniorů, které rodina do zařízení odložila, nebo nemají žádnou rodinu. Nejvíce seniory navštěvují jejich děti. To lze vysvětlit tím, že cítí potřebu se o svého rodiče postarat, protože rodič je vychoval a staral se o ně významnou část jejich života. Rodina může pomáhat zařízení i s péčí o nesoběstačného seniora, aby byly lépe uspokojeny jeho základní potřeby.

Tato bakalářská práce může sloužit jako informativní materiál pro sociální pracovníky pracující v domovech pro seniory nebo pro rodiny, které mají příbuzného v tomto zařízení. Díky mé práci by se sociální pracovníci mohli zamyslet nad tím, zda by nemohli více informovat rodiny o zapojení a jestli není potřeba, aby rodiny více spolupracovaly se zařízením. Rodinným příslušníkům mohou údaje posloužit jako zdroj informací o možnosti zapojení se do chodu domova a do péče o svého příbuzného seniora.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1) AFSHAR, S. et al., 2015. Multimorbidity and the Inequalities of Global Ageing: A Cross-sectional Study of 28 Countries Using the World Health Surveys. *BMC Public Health*. 15(1), 776. ISSN 1471-2458.
- 2) ARNOLDOVÁ, A., 2015. *Sociální péče: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing. 240 s. ISBN 978-80-247-5147-4.
- 3) ARNOLDOVÁ, A., 2016. *Sociální péče 2. díl: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing. 320 s. ISBN 978-80-247-5148-1.
- 4) BORDONE, V., 2015. Intergenerational solidarity. In: WRIGHT, J. (ed.). *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. New York: Elsevier, p. 402–408. ISBN 978-0080970868.
- 5) ČELEDOVÁ, L., KALVACH, Z., ČEVELA, R., 2016. *Úvod do gerontologie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum. 154 s. ISBN 978-80-2463404-3.
- 6) DUDOVÁ, R., 2015. *Postarat se ve stáří: rodina a zajištění péče o seniory*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 199 s. ISBN 978-80-7419-182-4.
- 7) DVOŘÁČKOVÁ, D., 2012. *Kvalita života seniorů v domovech pro seniory*. Praha: Grada. 112 s. ISBN 978-80-247-4138-3.
- 8) FARKOVÁ, M., 2009. *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada (Psyché). 136 s. ISBN 978-80-247-2480-5.
- 9) GULOVÁ, L., 2011. *Sociální práce: pro pedagogické obory*. Praha: Grada. 208 s. ISBN 978-802-4733-791.
- 10) HAŠKOVCOVÁ, H., 2010. *Fenomén stáří*. 2. vydání. Praha: Brain team. 365 s. ISBN 978-80-87109-19-9.

- 11) HENDL, J., 2012. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vydání. Praha: Portál. 408 s. ISBN 978-80-262-0219-6.
- 12) KALVACH, Z. et al., 2004. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada. 864 s. ISBN 80-247-0548-6.
- 13) KLEVETOVÁ, D., 2017. *Motivační prvky při práci se seniory*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing. 224 s. ISBN 978-80-271-0102-3.
- 14) KLEVETOVÁ, D., DLABALOVÁ, I., 2008. *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada Publishing. 208 s. ISBN 978-80-247-2169-9.
- 15) KOŠIR, S., ŠOBA, V. A., 2016. Theoretical and Some Practical Perspectives on Age Diversity and Comparative Age Management. *International Journal of Innovation and Learning*. 20(3), 309-27. ISSN 1471-8197.
- 16) KRAUS, B., 2013. Rodina v procesech transformace společnosti. *Kontakt*. 15(4), 422-30. ISSN 1212-4117.
- 17) KRAUS, B. et al., 2015. *Životní styl současné české rodiny*. Hradec Králové: Gaudeamus. 247 s. ISBN 978-80-7435-544-8.
- 18) MALÍKOVÁ, E., 2011. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada. 328 s. ISBN 978-802-4731-483.
- 19) MATOUŠEK, O., 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství. 161 s. ISBN 80-86429-19-9.
- 20) MATOUŠEK, O., 2007. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál. 184 s. ISBN 978-80-7367-310-9.

- 21) MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P., 2005. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.
- 22) MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- 23) MLÝNKOVÁ, J., 2011. *Péče o staré občany: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada. 192 s. ISBN 978-80-247-3872-7.
- 24) ONEN, S. H., ONEN, F., 2018. Chronic Medical Conditions and Sleep in the Older Adult. *Sleep Medicine Clinics*. 13(1), 71-79. ISSN 1556-407X.
- 25) PACÁKOVÁ, H., TRUSINOVÁ, R., 2012. Citová solidarita při péči o seniory. *Kontakt*. 14(4), 464-74. ISSN 1212-4117.
- 26) PARK, S., KIM, B. R., HAN, Y., 2018. Differential Aging in Place and Depressive Symptoms: Interplay Among Time, Income and Senior Housing. *Research on Aging*. 40(3), 207-31. ISSN 0164-0275.
- 27) PATSCHOVÁ, N., 2014. Dědečkové vs. babičky: prarodičovství v kontextu aktivního stárnutí. *Sociální studia*. 11(3), 51-73. ISSN 1803-6104.
- 28) REICHEL, J., 2004. *Kapitoly systematické sociologie*. Praha: Eurolex Bohemia. Andragogika. 260 s. ISBN 80-86432-80-7.
- 29) SAK, P., KOLESÁROVÁ, K., 2012. *Sociologie stáří a seniorů*. Grada Publishing. 232 s. ISBN 978-80-247-3850-5.
- 30) SKÁLOVÁ, A., 2017. Koncepce dlouhodobé péče stále chybí: kdo bude pečovat o české seniory? *Zdravotnictví medicína*. 9(7-8), 14-15. ISSN 2336-2987.

- 31) *Sociální práce a sociální služby: odbor sociálních služeb*, 2017. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí. [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/18661#sszp>
- 32) ŠTĚPÁNKOVÁ, H., HÖSCHL, C., VIDOVIČOVÁ, L., 2014. *Gerontologie: současné otázky z pohledu biomedicíny a společenských věd*. Praha: Karolinum. 288 s. ISBN 978-80-246-2628-4.
- 33) VÁGNEROVÁ, M., 2007. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum. 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.
- 34) VÁVROVÁ, S., VACULÍKOVÁ, J., 2017. Preference české populace při zajištění péče v období závislosti v seniorském věku. *Sociální práce*. 17(6), 80-94. ISSN 1213-6204.
- 35) VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV, 2015. *Domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem: zpráva ze systematických návštěv veřejného ochránce práv*. Brno. 71 s. ISBN 978-80-87949-11-5.
- 36) Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (zákon o sociálních službách), 2006. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 37, s. 1257-89. ISSN 1211-1244.

8 SEZNAM PŘÍLOH

Přepis rozhovoru s rodinným příslušníkem 1

Základní údaje

- 1) Věk: 47
 - 2) Pohlaví: žena
 - 3) Vzdělání: středoškolské s maturitou
 - 4) Zaměstnání: prodavačka
 - 5) Příbuzenský vztah se seniorem: neteř
- Vysvětlíte mi, proč musel Váš příbuzný využít služby domova pro seniory a jak se dokázal adaptovat na prostředí v zařízení, dle Vašeho názoru.
 - Musela jsem se tak prostě rozhodnout, protože mi nic jiného nezbývalo. Jsem sama a musím živit dvě děti, který šly studovat na vysokou školu. Manžel od nás odešel už před pár lety a moje sestra, která by mi mohla pomoci, žije v Americe, protože si tam našla přítele. Teta je hodně náročná. Tím myslím hlavně sebeobsahu, kdy už bych jí musela pomáhat s jídlem, oblékáním, ale i s hygienou. Neměla jsem na to, abych ji při své vytíženosti dokázala plnohodnotně pomoc. Sem neustále v práci, proto by mi to zabralo moc času a přišla bych o peníze. Do toho se starat ještě o ní, to by moc nešlo. Ale nikoho jiného kromě mě nemá. Sice měla manžela, ale ten jí před sedmi lety zemřel. Žili bez dětí, protože tetě řekli, že je neplodná, a když byla mladá, tak o nějaký adopci nebyla řeč. Její sestra, moje matka, už tu tři roky není. Jsem její nejbližší, v mojí situaci jsem musela takto jednat, protože mě ani nic jiného nenapadlo.
 - Teta ze začátku snášela přesun do zařízení špatně, protože je to prostě starší člověk a starý lidi nemají změny rádi. Jelikož bydlí na dvojlůžáku, tak měla obavy ze spolubydlící, ale celkem si nevedej, protože obě už toho příliš nenamluví. Myslím si, že si postupně na to prostředí zvykla a snáší i to, že ji musej krmit, oblékat a mejt. Vidím, že dny jí tam moc neutíkají, když nepřídu já nebo občas moje děti. Ale ty aktivizační jí občas berou na vozíku na nějaký akce nebo hry, to bych řekla, že jí baví.

- Popište mi, jestli jste si zjišťovala potřebné informace o zařízení, než jste doporučila tetě, aby si tam podala žádost.
 - Příliš informací jsem si nezjišťovala, protože sem jen věděla, že sama se starat o tetu nedokážu a důchod'ák mi přišel jako nejlepší možnost ze všech. I když moc možností asi nebylo. No tak jsem šla na internet a našla jsem si nejbližší důchod'ák, což byl právě tenhle, kde teď teta je. Hodně jsem se dočetla na jejich webovkách, kde je i to, jak podat žádost o místo v zařízení. Takže podle toho jsme to s tetou udělaly. Po přihlášení se do zařízení pak trvalo asi ještě 4 měsíce, než tetu vzali. Prý měli plno, ale naštěstí se jim tam celkem včas uvolnilo místo. Podle fotek to tam vypadalo pěkně a taky že to tam hezký je. Takže jsem spokojená a teta teda snad taky.
- Jak často navštěvujete svoji tetu?
 - Snažím se docházet, když mám volno, alespoň jedenkrát za tejdén. Ne vždycky to samozřejmě vyjde. Bydlím asi 10 kilometrů od důchod'áku a nemám auto. Tudíž i cesta je pro mě občas náročná, protože autobus k nám na vesnici nejedí tak často. Když to jde, chodí se mnou i moje děti, ale ty maj starostí dost se školou a brigádou, takže za ní choděj tak jednou za měsíc. Snažím se je tam aspoň jednou za ten měsíc dokopat.
- A jaký jste s tetou měla vztah dříve a jaký máte vztah v této době?
 - Vztah jsme vždycky měly dobrej. Když jsem byla malá, tak jsme k tetě hodně jezdili, protože nemohla mít děti a mamka jí chtěla rozveselit aspoň s náma. O prázdninách jsme u ní se ségrou často na týden přespávaly a vždycky se o nás pěkně postarala. Byla s ní i sranda a ráda si s náma hrála. Brala nás jako svoje děti. Když jsem byla v pubertě, tak sem se s ní celkem přestala stýkat, protože jsem měla jiný zájmy a koníčky a na tetu mi nezbylo moc času. Zpětně si trochu vyčítám, že jsem za ní alespoň jednou za měsíc nepřišla. Odstěhovala jsem se za manželem do jinýho města a vazby se celkem zpřetrhaly. Víím, že mi teta v tu dobu párkrát volala, ale vždy jsem neměla čas, tak už to pak vzdala a já si to nějak neuvědomovala, že na ní kašlu. Komunikace mezi náma začala zase fungovat až s narozením mých dětí, s kterejma jsem jezdila za mamkou, kam většinou přijela i teta. Dávala jsem mamce i tetě děti na hlídání, když sem si potřebovala něco vyřídit. Od té doby už jsme zůstaly v kontaktu,

minimálně jednou za půl roku jsme se určitě viděly a popovídaly si o tom, co je nového.

- V současné době si myslím, že máme taky pěkný vztah. Teta je ráda, že za ní chodím a vyplňuju jí volný čas a že jí pomáhám. Věděla teda, že se o ni nemůžu postarat a ani to po mě nechtěla, i když zpočátku pobytu v zařízení byla nevrlá. Trochu mě to mrzelo, že sem se o ní nemohla postarat, ale teď si myslím, že je v zařízení celkem spokojená.
- Jak se Vám od první chvíle spolupracuje se sociální pracovníci a co s ní řešíte?
 - Dá se říct, že za tu dobu, co teta je v zařízení, tak s paní sociální pracovníci často komunikujeme ohledně tetina celkového stavu, který se v posledních měsících docela mění a často se s ní i bavím o tom, jestli je tam teta spokojená. Ale i první schůzka s ní byla příjemná, protože nám všechno vysvětlila, řekla nám, co je třeba zařídit, co mám tetě do zařízení sbalit. Na začátku sem si přišla trochu bezradná, ale informace od paní sociální pracovnice mě uklidnily. A musím s ní řešit i ty peníze, jelikož teta nemá dostatek na doplácení za služby, takže nějakou menší část za ní platím já. Ale to se dá zvládnout, není to moc. Sociální pracovnice je milá a ochotná pomoc, což se mi líbí a sem za to ráda, že mi dává pocit, že na to nejsem sama.
- Popište mi, jak jste se dozvěděla o možném zapojení do zařízení.
 - No při nástupu mi sociální pracovnice zdůrazňovala, že je důležité chodit za tetou co nejčastěji, aby se líp zabydlela a necejtila se ostrčená. Jinak vím, že když pořádají nějakou akci, tak visí na hlavních dveřích důchod'áku plakát, že i rodina je zvaná a může se zapojit. Jinak samotnou mě to ani nenapadlo, že bych se měla nějak zapojovat, kromě návštěv tety.
- Jste ochotná se zapojit do chodu zařízení?
 - Moje momentální vytíženost, kvůli práci a starostem o děti, mi nedovoluje, abych se v rámci svého minimálního volného času zapojovala do chodu zařízení nebo do nějakých aktivit. To už vůbec ne. Jsem ráda, když mi to vyjde a s tetou se vidím co nejčastěji. A i kdybych měla čas, tak bych ho využila jinak. Myslím si, že to, jak tetu navštěvuji a pomáhám jí, je taky přínosný a mám co dělat, abych se aspoň trochu postarala o ni v rámci svých možností.

- Popište mi, jakým způsobem se staráte o příbuzného v zařízení.
 - Vždy, když jedu za tetou, tak jí předem volám, jestli něco nepotřebuje koupit k jídlu nebo nějaký oblečení a tak. Nebo občas volám i sociální pracovníci, co teta potřebuje doplnit ohledně nějakých potřeb. V tomhle směru se jí snažím vyjít vstříc, aby se tam cítila co nejpohodlněji a měla všechno. Nechci, aby nějak strádala, když už sem se o ni nemohla postarat sama. Když ji navštívím, tak sem obvykle u ní na pokoji a povídáme si nebo občas hrajeme i pexeso. Teta má ráda jaro, kdy ještě není uplný vedro, takže ji většinou obleču, zdravotní sestřičky mi půjčí vozík a jezdím se s ní projet do parku nebo do centra města, který je kousek od důchodáku. To si myslím, že má ráda. Minulej rok jsme byly i na májových slavnostech, kde se jí moc líbily trhy a něco jsem jí i koupila, tak sem byla ráda, že z toho má radost. Jo a ještě jí občas pomáhám psát dopis, jelikož už nezvládá moc dlouho psát a odnesu jí ho vždycky na poštu. Píše nějaký svojí kamarádce. Myslím, že jí nejvíc pomůžu tak, že s ní trávím čas a ona se aspoň nenudí a utíká jí to.

Přepis rozhovoru s rodinným příslušníkem 2

Základní údaje

- 1) Věk: 65
 - 2) Pohlaví: muž
 - 3) Vzdělání: vysokoškolské – magisterský titul
 - 4) Zaměstnání: v důchodu (předtím učitel)
 - 5) Příbuzenský vztah se seniorem: syn
- Vysvětlete mi, proč musel Váš příbuzný využít služby domova pro seniory a jak se dokázal adaptovat na prostředí v zařízení, dle Vašeho názoru.
 - Otec šel do domova důchodců potom, co zemřela jeho družka. Nedokázal se o sebe už sám postarat, byl v životě vždycky nepraktickej, ale se stářím se to samozřejmě zhoršilo. Já jsem si ho domů vzít nemohl, máme sice dvougenerační dům, ale nahoře bydlí dcera s rodinou a my s manželkou dole. Bohužel moje žena je hodně vážně nemocná a musím se o ní starat, takže bych péči o otce kapacitně nezvládal a navíc bychom pro něj těžko hledali nějaký samostatný prostor. Je poměrně hodně společenský, takže o to popravdě ani moc nestál a sám se rozhodl, že by chtěl do domova důchodců. Řekl bych, že se tam adaptoval dobře, má tam svůj pokoj, je tam o něj postaráno, a jak říkám, je společenskej a docela ukecanej, takže si tam našel přátele a myslím, že se mu tam líbí. Bylo to o to jednodušší, že tam má kamarády z mládí, kteří ho vlastně na ten domov upozornili.
 - Popište mi, jestli jste si zjišťoval potřebné informace o zařízení, než jste otci doporučil, aby si tam podal žádost?
 - Informace jsem si zjišťoval hlavně osobně a na internetu. Domov si vybral otec sám díky svým známým, které tam už měl. Byl zvyklý, že se o něj celej život někdo staral a po smrti družky to sám nezvládal, takže pokud vím, bavil se o tom se svýma kamarádama a vybral si vlastně ten domov, kde jsou oni. Když jsme to pak řešili spolu, zašli jsme se tam osobně podívat a informovali jsme se u sociální pracovnice, zbytek už pak šel vcelku lehce. Já jsem si ještě přečetl pár informací na internetu, což mě od toho neodradilo, takže to nakonec dopadlo podáním žádosti.

- Jak často navštěvujete svého otce?
 - Tak záleží, jak mám čas, ale snažím se aspoň 2x týdně, většinou v úterý a ve čtvrtek a někdy o víkendu s vnoučaty. Hodně ale taky záleží, jak je manželce. Potřebuje mou pomoc, takže se musíme vždycky tak nějak operativně domluvit. Každopádně se snažím návštěvy nezanedbávat. Když něco potřebuje, tak mu nakoupím nebo mu něco přinesu, prostě to tak nějak funguje.
- Jaký vztah máte s otcem v rámci minulosti a současnosti?
 - No tak po pravdě když jsem byl mladej, náš vztah nebyl úplně ideální. Otec je sice společenskej, ale i takovej hodně žoviální, rád se chlubí, ale umí být i docela zlej. Možná to bylo dobou, ve který žil a která ho zformovala, přece jenom období obou válek, mezi ani po nebylo úplně růžový. Každopádně jsme spolu dřív měli velký neshody. Já jsem úplně jiný než on, což on nechtěl pochopit. I kvůli tomu jsem se vlastně učil na učilišti úplně mimo domov. Navíc svého času poměrně hodně ublížil mojí matce a to jsem špatně nesl. Jejich rozvod a vůbec věci okolo byly poměrně hodně nechutné, takže to jsem mu dodnes neodpustil, to je fakt. Teď už je to tak nějak v pohodě, některý věci jsem mu nezapomněl, ale já jsem už taky starší, ale hlavně on... Takže jsem to přestal řešit a musím se o něj postarat, je to přeci jenom můj otec, ať je jaký chce.
- Jak se Vám od první chvíle spolupracuje se sociální pracovnící v zařízení a co s ní řešíte?
 - Sociální pracovnice je milá, pomohla nám vyplnit všechny lejštra a vůbec poradila i po právní stránce s prodejem bytu a dalším zařizováním. Na její přístup si nemůžu stěžovat. Otec začíná být nesamostatný, takže jsme se dohodli na podání žádosti o příspěvek na péči, což všechno ochotně zařídila. Je to taková mladá slečna a je vidět, že svou práci dělá ráda. Teď aktuálně jsem s ní asi nic moc neřešil, ale vím, že se na ní můžu obrátit s jakýmkoliv problémem, který se otce týká a případně asi i jakýmkoli jiným, ráda se vším poradí.
- Jak jste se dozvěděl o možném zapojení do zařízení?
 - Informaci mám od sociální pracovnice, ale bohužel vzhledem k mým časovým možnostem se zapojuju jenom omezeně. Akce, který domov pro

seniory pořádá, jsou fajn, řekl bych, že jim to prospívá, ale já moc možností zapojení z osobních důvodů nemám. Do chodu se někdy zapojuju, ale jak říkám, jsem poměrně hodně časově omezen kvůli péči o manželku. Někdy iniciativu převezme dcera, ta má ale taky svoje starosti, takže je to takový složitější.

- Jak se zapojujete?
 - Když se já nebo dcera podílíme, tak se většinou snažíme pomoci s nějakým zařízováním. Dcera několikrát pekla občerstvení na nějakou takovou tu slavnost nebo já někdy pomáhám se zařízováním formou odvozu. Každopádně se snažíme těchto větších akcí nějak zúčastňovat, když to nejde jinak, tak třeba aspoň jako diváci nějaké besídky nebo tak.
- Popište mi, jakým způsobem se staráte o příbuzného v zařízení.
 - Za tátou chodím tak dvakrát do týdne, nakoupím mu buď sám, co si řekne nebo co si já myslím, že by bylo dobré koupit. Nebo když je čas, tak jdeme spolu a spojíme to s procházkou. Moc chodit sice nechce, je už trochu chabrus na nohy, ale musí trénovat. Jinak spolu vždycky tak hodinku, dvě pokecáme nebo vezmu vnučata a je to hned trošku veselejší.

Přepis rozhovoru s rodinným příslušníkem 3

Základní údaje

- 1) Věk: 25
 - 2) Pohlaví: žena
 - 3) Vzdělání: vysokoškolské – bakalářský titul
 - 4) Zaměstnání: ještě je studentkou magisterského studia
 - 5) Příbuzenský vztah se seniorem: vnučka
- Vysvětlíte mi, proč musel Váš příbuzný využít služby domova pro seniory a jak se dokázal adaptovat na prostředí v zařízení, dle Vašeho názoru.
 - Děda musel do domova pro seniory především z toho důvodu, že oslepl ve svých 70 letech a naše rodina se o něj nemohla bohužel starat 24 hodin denně. Z počátku snahy byly, ale postupem času se to už nedalo. Moje maminka byla na jeho péči sama. Já a moje sestra jsme studentky vysoké školy, takže jsme přes týden pryč a nemůžeme tedy moc pomáhat. A jelikož mamka pracuje jako zdravotní sestra, tak nemá příliš volného času. Můj strýc, dědy syn, od nás bydlí téměř 100 kilometrů a vůbec se o něj nestaral a nejezdil za ním. Maximálně ho jednou za čtvrt roku navštívil. Sám má rodinu a časově náročnou práci, takže se tomu ani nedivím. Dědeček i do domova důchodců vlastně chtěl, protože nám nechtěl být na obtíž, což my jsme tak nebraly. Ze začátku mamka zvažovala jen osobní asistenci, ale děda byl přesvědčenější, že se mu bude lépe dařit v domově důchodců, když ho tam vezmou.
 - Z mého pohledu si myslím, že dědy adaptace na zdejší prostředí byla klidná, a to zejména z toho důvodu, že byl smířenejší s tím, že tam bude bydlet a už předem věděl, do čeho jde, protože jsme společně zjišťovali o domově veškeré informace a my jsme mu to schválily i po vizuální stránce, protože prostředí to je moc pěkný.
 - Kde jste zjišťovala informace?
 - Podílela jsem se na tom společně s mou maminkou a i s dědou. Nechtěly jsme ho nechávat stranou. Bylo to především jeho rozhodnutí, jestli tam nastoupí, takže jsme mu poskytly veškeré informace, který jsme se dozvěděly. Informace, které jsme potřebovaly zjistit, jsme našly převážně

na internetu na webových stránkách domova. I jsme si tam zavolaly a domluvily si schůzku se sociální pracovnící. Ta nám vysvětlila všechno, co jsme potřebovali a pak jen čekali, až se uvolní místo, což trvalo půl roku, protože zrovna měli plno. Ale nám to nevadilo, ještě jsme se o dědu zvládli postarat, i když to občas bylo náročnější.

- Jak často navštěvujete svého dědu?
 - Dědečka navštěvuji dvakrát do týdne a to ve čtvrtek, když přijedu ze školy a v pátek, protože to školu nemám. Jelikož v domově vykonávám tyto dny aktivity, tak to vždycky spojím i s návštěvou dědy. Maminka ho navštěvuje podle toho, kdy nemá směnu v práci, ale většinou je to taky dvakrát týdně. Ségra se vrací domu jen na víkend, takže se u něj zastavuje jednou za 14 dní v neděli, než zase jede do školy. Jediné, co dědu mrzí, i když to nedává najevo, je to, že strejda za ním jezdí jednou za čtvrt roku, ne-li dýl.
- Jaký vztah máte s dědou v rámci minulosti a přítomnosti?
 - Jsem dědy prvorozená vnučka, takže když sem byla malá, tak o mě hodně s babičkou pečovali a brali si mě na víkendy nebo prázdniny k sobě. Trávila sem u nich ráda čas, protože mě děda učil samý lumpárny a byla s nim sranda. Náš vztah byl vždycky bez problémů, bych řekla. Mě i mou sestru má děda hrozně rád a je rád, že mu pomáháme a že jsme mu pomáhaly i dřív. Děda se před více jak deseti lety rozvedl s babičkou, takže žil sám a potřeboval pomáhat s těma ryze ženskejma věcmama, jako je úklid nebo luxování. Uvařit si zvládal. Takže jsme mu s tím pomáhaly, jezdily jsme k němu jednou týdně. Když sem byla v pubertě, tak se přiznám, že mě moc nebavilo trávit čas uklízením a ještě s dědou, proto sem vždycky brblala. Ale naštěstí mě to po pár letech přešlo.
 - Momentálně máme pořád pěkný vztah, často si povídáme. Když sem u něj, tak mě baví poslouchat historky z jeho života. Nepřestává mě překvapovat, že si to všechno tak pamatuje a ví, kdy se co stalo a v jakém datu. To já si i teď kolikrát nepamatuju, jaký rok jsem kde byla na dovolené a tak.
- Jak se Vám od první chvíle spolupracuje se sociální pracovnící a co s ní řešíte?
 - Se sociální pracovnící se nám pracuje velice dobře, ale já s ní do kontaktu ohledně věcech o dědovi moc nepříjdu. To řeší především s mojí mamkou

a se samotným dědou. Co vim, tak nejvíce se řešilo formalit při přijímání. Sociální pracovnice byla ochotná a zodpověděla při přijetí všechny naše dotazy. Teď už jen sem tam mamka něco za dědu doplácí, když mu nevystačí důchod nebo se ptá na dědy stav, jestli si třeba náhodou v domově na něco nestěžuje, protože on by to před náma nikdy nepřiznal. Občas ho taky s mamkou vezu k lékaři, protože nechceme zbytečně přidělovat zařízení starosti, tak se domlouváme s pracovníci, že odvoz na veškerá vyšetření v nemocnici si zajišťujeme sami.

- Popište mi, jak jste se dozvěděla o možném zapojení do zařízení?
 - Tyto informace nám byly sděleny ihned při přijetí sociální pracovnicí, což mě osobně zaujalo, protože jsem se už delší dobu chtěla stát dobrovolníkem v nějakém zařízení. Také mají vyvěšený různé plakáty a letáčky akcí buď na jejich webu, nebo na hlavních dveřích domova a různě po městě taky myslím.
- Jste ochotná se zapojit do chodu zařízení?
 - Osobně se zapojuju a jsem za to moc ráda. Vlastně mě to napadlo až v tu dobu, kdy byl děda přijatý do domova. Řekla jsem si, že senioři to rozveselení potřebujou nejvíce, a tak sem se domluvila, že budu docházet s naší borderkolií Angie. Sice nemáme žádný canisterapeutický kurz nebo něco takovýho, ale Angie je velmi dobře vychovaná a v domově jsou rádi za každé rozptýlení klientů a mě to začalo celkem obohacovat. Dobrovolnictví se mi určitě hodí i v budoucnu, protože studuju ve zdravotnické sféře. Angie už všichni moc dobře znají a vždycky se těší, co zase předvede za kousky a moc rádi se s ní všichni mazlí a hážou jí pamlsky. Angie mazlení a drbání miluje. Pamlsky miluje ještě víc, takže si myslím, že i pro ní je to zábava.
- Jakým dalším způsobem se zapojujete?
 - Tak jak už jsem zmínila, tak se snažím chodit jednou za čtrnáct dní s Angie a když to nevyjde, tak pořádám ještě trénování paměti seniorů. V posledním ročníku bakaláře naše škola poskytovala kurz na trénování paměti, a jelikož už sem v tu dobu byla dobrovolníkem v důchodáku, tak sem si říkala, že by se mi to mohlo hodit. Nejčastěji se seniory hraju slovní kopanou, přináším jim na poznání různé koření, kdy jim zavážu oči a oni musí po čuchu poznat, co to je. Nebo poznávají písničky, herce nebo filmy

z jejich mládí a tak. Celkem je to baví, především ty, co jsou ještě vitálnější a mnohé uhodnou a pak z toho mají radost. Sem tam se také přijdu podívat na nějakou besídku. Například naposled se v domově pořádala módní přehlídka seniorů v retro oblečení, takže jsem tam byla, pomohla jsem dědovi s oblékáním, a jelikož už celkem znám personál, tak sem jim pomohla vozíčkáře přivést do hlavního sálu v přízemí. Občas takhle na akci vypomůžu, ale jelikož se konají spíš o víkendu, tak je moc nestíhám.

- Popište mi, jakým způsobem se staráte o příbuzného v zařízení.
 - Dědečkovi vždy nosím nějaké ovoce a jogurty, protože je má rád. Když mě poprosí, tak mu koupím i něco jiného, co zrovna potřebuje, aby všechno na pokoji měl. Když je hezky, tak dědu беру na procházku nebo si aspoň sedneme do parku a povídáme si. Myslím si, že mu pomáhá i to, když s nim hraju různé hry i na procvičení paměti a i moje přítomnost samotná mu určitě pomáhá, protože má s kým trávit čas a lépe mu to utíká.

Přepis rozhovoru s rodinným příslušníkem 4

Základní údaje

- 1) Věk: 27
 - 2) Pohlaví: muž
 - 3) Vzdělání: vysokoškolské – bakalářský titul
 - 4) Zaměstnání: student na vysoké škole + půl úvazek v mobilní společnosti
 - 5) Příbuzenský vztah se seniorem: vnuk
- Vysvětlíte mi, proč musel Váš příbuzný využít služby domova pro seniory a jak se dokázal adaptovat na prostředí v zařízení, dle Vašeho názoru.
 - No tak už ze začátku bylo celkem složité, když babička přišla o dědu. Měli spolu velký barák na samotě a babička sama nevládala péči o slepice, králíky, prasata a ještě celou zahradu. Proto s mým otcem sehnala městský byt, kde se jí vedlo dobře, a dokázala se o sebe postarat. Jenže před dvěma lety měla vážnou operaci žaludku, z které už se jen tak nevyhrabala. Operace dala zabrat jejímu tělu a už nevládala se o sebe starat. Konkrétně nemohla chodit nakupovat, ani si připravit jídlo nebo si vyprat, vyluxovat a tak. Jako stále chodí, ale velmi pomalu a s oporou a na malou vzdálenost. Tátovi se celkem přičilo ji někam dávat, ale vyhodnotil to jako nejlepší možnost. Barák maj rodiče sice celkem velkej, ale neměl by se o ni kdo starat, protože máma i táta jsou prakticky celý den v práci. Babičky druhý syn bydlí daleko a babička odmítala se odstěhovat z města, kde to zná. Navíc by se ve strejdově bytě celkem mačkali. Proto i babička uvážila, že domov pro seniory, který je kousek od místa, kde měla ten městský byt, bude nejlepší.
 - Sice adaptace ze začátku nebyla úplně ideální, ale dalo se to zvládnout. Rodiče babičce připlatili, aby na pokoji bydlela sama, takže má klid a místnost se jí celkem líbí, protože si tam donesla hodně osobních věcí a zútulnila si to. Zpočátku jsme se snažili chodit za ní každý den někdo, takže neměla moc prostoru na smutnění, což bylo dobrý.

- Popište mi, jestli jste si zjišťoval potřebné informace o zařízení, než jste babičce doporučil, aby si tam podala žádost.
 - Jo, určitě si zjišťovali informace. Já jsem do toho teda moc nezasahoval, ale táta se koukal na internet na jejich stránky, kde maj celkem dost informací. No a pak tam samozřejmě zašli osobně, takže ta pracovnice jim poskytla asi nejvíc informací a provedla je po zařízení, takže to babička i táta všechno viděli naživo, což bylo super.
- Jak často navštěvujete svoji babičku?
 - No upřímně, čím dál míň. Vim, že bych se za to měl stydět, ale není prostě čas. Dodělávám si magistra, pracuju, do toho s přítelkyní plánujeme svatbu, takže pořád nějaký zařizování. Vim, že to může znít jako výmluva, ale tak to prostě je. Když si tam babička zpočátku zvykala, tak sem docházel tak jednou za tejdén, to sem se dost snažil si najít čas. Když už vypadala spokojeně, tak pak jednou za 14 dní. No a momentálně sem rád, když za ní přijdu aspoň jednou za měsíc, někdy i bohužel dýl.
- Jaký vztah máte s babičkou v rámci minulosti a současnosti?
 - Tak v dětství jsem u babičky a dědy trávil skoro celý prázdniny, protože naši tehdy bydleli ještě v bytovce a mě se v baráčku u prarodičů líbilo, i když to bylo na samotě. Pomáhal jsem se starat o zahrádku, zvířata a tak. Pamatuju si i, jak když mi bylo asi pět, tak jsem tam byl v kuse 14 dní a pak mě rodiče ani nemohli dostat domu. Měl sem to tam prostě rád. No pak, když mi bylo 13 a vejš, už sem tam na prázdniny jezdit nechtěl, radši sem trávil čas s klukama u nás na sídlišti. Ale byla taková tradice, že jsme každou neděli celá rodina jeli k babičce a dědovi na oběd, tak to sem se snažil to dodržovat. Po maturitě jsem na 5 let odcestoval do zahraničí pracovat, protože jsem ještě nevěděl, jestli chci pracovat na furt nebo jít na vejšku. Tak to sem s babičkou v kontaktu moc nebyl. Spíš rodiče ji uklidňovali, že sem v pohodě. Nenesla to moje cestování moc dobře, bála se o mě. A když sem se vrátil a šel na vejšku, tak sem za ní semtam zajel a vztah máme doteď moc pěkněj. Mám ji rád, ale ten čas je prostě strašně rychlej, takže ty návštěvy nejsou takový.

- Jak se Vám od první chvíle spolupracuje se sociální pracovníci v zařízení a co s ní řešíte?
 - Tak já s ní přímo nespolečně spolupracuju. Ale vím, že ještě před nástupem byla sociální pracovníce velmi ochotná a vysvětlila tátovi i babičce, na kterou se s tímhle musí pomalu, všechno, co chtěli vědět. No a momentálně s ní táta řeší, myslím si, že důchod. Táta nějakou částkou přispívá k babiččině důchodu, aby všechno poplatila a mohla si všechno dopřát, takže asi to. A když babička potřebuje někam odvést k doktorovi nebo tak, tak se většinou nabídne táta nebo i já, když mám čas, takže to se s ní taky vždycky individuálně domluví. Ještě táta pracovníci oznamuje, když jí domu bere na Vánoce nebo i strejda si jí bere na svátky nebo víkendy.
- Popište mi, jak jste se dozvěděl o možném zapojení do zařízení.
 - Já o tom moc nevím, nějak jsem se nezajímal. Pracovnice jen upozornila rodiče, že je důležité, abysme za babičkou pravidelně docházeli, aby nebyla osamocená, což je samozřejmost.
- Takže se nezapojujete do chodu zařízení? Proč?
 - Ano, nezapojuju. No tak protože, jak už sem říkal, nemám čas chodit za babičkou, natož ještě něco dělat v tom zařízení. A ani jsem se o to nezajímal, nenapadlo mě to. Nechci, aby to vyznělo nějak špatně, ale mám momentálně jiný zájmy a starosti.
- Popište mi, jakým způsobem se staráte o příbuzného v zařízení.
 - Tak když jdu za babičkou, tak jí volám, jestli nechce něco koupit. Potom se jí starám o mobil, když jí něco nejde, tak jí to vysvětlím nebo jí u nás v mobilní společnosti měním tarif na výhodnější. Občas jí vozím k tomu doktorovi, ale to opravdu málo. No staraj se o ní pečlivě především moji rodiče a snaží se jí brát na víkendy a Vánoce domu. Takže i tam se vidáme, protože se snoubenkou chodíme k našim o víkendu občas na oběd.

Přepis rozhovoru s rodinným příslušníkem 5

Základní údaje

- 1) Věk: 75
 - 2) Pohlaví: žena
 - 3) Vzdělání: vysokoškolské – magisterský titul
 - 4) Zaměstnání: v důchodu (dříve učitelka)
 - 5) Příbuzenský vztah se seniorem: dcera
- Vysvětlíte mi, proč musel Váš příbuzný využít služby domova pro seniory a jak se dokázal adaptovat na prostředí v zařízení, dle Vašeho názoru.
 - Moje maminka bydlela na Moravě v domečku až do devadesáti let. Potom se stalo, že snědla něco závadného. Nevíme, co to bylo. Dostala těžkou salmonelu a měla to hodně špatný. Byla vysílená, takže jí museli odvést do nemocnice, kde byla dlouho. Pak jsme si ji vzali sem k nám, protože moje sestra tvrdí, že není pečovatelský typ, a proto se o ni nemůže starat. Takže jsme si ji vzali na tři měsíce do bytovky. Jsme ji měli ve 3. patře, ale to se ještě mohla pohybovat. Pak se vrátila teda do toho domečku, ale moje sestra rozhodla, že to dál nebude snášet a že tam nebude jezdit pravidelně. Takže řekla, že si ji buď vezmeme, nebo ji dáme do domova pro seniory. Vymyslela nakonec dům s pečovatelskou službou. Maminky dům se nakonec prodal a rozdělilo se to na nějaký díly. S tím jsem nesouhlasila a i maminka byla nešťastná, ale jinak to nešlo. Rok a půl byla v domově s pečovatelskou službou, kde se jí líbilo. Potom ale maminka znova zkolabovala. Našli ji počuranou na podlaze, takže musela do nemocnice. To už sestra nevydýchala a řekla, že maminka musí do domova pro seniory. Chtěla, aby ten domov byl na půl cesty mezi námi, takže abychom ji dali do Jihlavy. Já, můj manžel a moje dvě dcery jsme s tím nesouhlasili, protože bysme za maminkou nemohli. Proto jsme to začali zařizovat tady, ale půl roku trvalo, než ji vzali a maminka mezitím byla na chalupě. V bytovce bychom ji mít nemohli, protože máme malej byt a až ve třetím patře a maminka už nemohla moc na nohy.
 - Maminka nástup do domova špatně nesla. Byla na pokoji s nějakou paní, která byla lehce nepříjemná a nesnášenlivá. Měla svoji televizi a ona

nechtěla, aby ji mamka používala, tak jsme jí museli zařídit vlastní televizi se sluchátkama. Už to bylo takový náročný. Naší maminku potom přendali do jiného patra. Maminka ještě chodila s chodítkem, tak jí přendali k těm samostatným. Jenže v tom patře nebyla jídelna, takže se muselo jezdit o patro níž. Ona měla stavy, kdy ji bolelo v zádech a bolela ji noha, takže řekla, že do jídelny nepůjde a jídlo jí museli nosit na pokoj, což se nelíbilo personálu, takže ji zase přendali tam, kde jsou hodně ležáci a nechodící. Tam se to začalo horšit. Byla tam další těžce nemocná paní. Jak mamka zůstávala častěji ležet, tak přestala chodit úplně a je z ní ležák. Nemá pohyblivý ani ruce.

- Popište mi, jestli jste si zjišťovala potřebné informace o zařízení, než jste mamince doporučila, aby si tam podala žádost.
 - To ano, zjišťovali jsme si informace. Tak samozřejmě každé, kdo bydlí v tomhle městě tak ví, co tady je. Jsou tady dva pečovatelský domy a jeden domov pro seniory. Měla jsem tu spoustu známejch, co tady měli svoje rodiče, takže jsem to věděla, že to tady je. A pak jsem se sem šla informovat osobně. Tenhle ústav nemá sice nějakou žádnou excelentní pověst, ale oni těch pracovníc maj málo a jít do týhle práce chce taky kus odvahy, sílu a energii, takže chápu, že to není jednoduchá práce a není lehký ji vykonávat na sto procent.
- Jak často navštěvujete svoji maminku?
 - Chodím za ní každý den. Snažím se aspoň na hodinu nebo na dvě. Někdy i dvakrát denně, když jenom zaběhnu a pak přijdu ještě jednou. Když přijede zrovna sestra nebo moje dcera, tak ty dny většinou za maminkou nechodím. Někdy tím ale hodně trpím a říkám si, jestli to tak má bejt.
- Jaký vztah máte s maminkou v rámci minulosti a současnosti?
 - Tak vztah s maminkou jsem měla vždycky celkem bezproblémovej. Myslím si, že nás se sestrou vychovala dobře a nikdy jsme neměly nějakou tendenci s ní bejt v konfliktu. Jako hádky probíhaly, ale nebyly na denním pořádku. Navíc je důležitý jednou za čas pročistit vzduch. Já se od rodičů odstěhovala už v 17 letech, ale s maminkou jsem se vídala. Pak jsem se přestěhovala z Moravy do Středočeskýho kraje, takže se náš kontakt oslabil. Ale volaly jsme si a viděly se vždy, když to bylo možný.

- No a dneska se můj vztah k mamince nemění. Starám se o ni, jak jen to jde a chci jí dopřát co nejvíc pohodlí, i když je to hrozný. Jak jen leží, tak má velký proleženiny a není to s ní teď moc dobrý. S mentálním myšlením sice problém nemá, ale nepohyblivost těla jí výrazně ublížila na psychice, takže už ani moc nemluví. Snažím se jí pořád něco vyprávět, aby byla v obraze a neutápěla se v tom špatném zdravotním stavu. Mamince je 95 let, což je nádherný věk, ale i velmi náročný pro nás pro obě. Dokud mi ale bude zdraví sloužit, tak se o ni budu starat na sto procent, protože ji mám moc ráda a je to nejbližší a nejpřimnější člověk v mém životě.
- Popište mi, jak se Vám od první chvíle spolupracuje se sociální pracovnící v zařízení a co s ní řešíte?
 - Řeším s ní všechno. Semnou to nebylo jednoduchý. Jsem bejvalá učitelka, do toho ještě hubatá, a když vidím, že to chce změnu, tak to prostě řeknu. Pořád mám nějaký výmysly. Sociální pracovnice je ale moc šikovná a jedná se s ní skvěle. Pomohla mi vždycky vytvořit plakáty na ty moje akce. Sociální pracovnice si i uvědomila, že sem užitečná a důležitá pro domov. Komunikujeme spolu i přes počítač. Při nástupu maminky jsem s ní řešila věci ohledně financí, maminky osobních věcí, radila mi, co jí sem mám všechno sbalit a tak. Jinak teď s ní řeším už spíš jen ty moje připomínky k domovu, a co bych ráda změnila, aby bylo zařízení zase o krok vpřed.
- Jak jste se dozvěděla o možném zapojení do zařízení?
 - Myslim si, že jsem se o tom nějak nedozvěděla, prostě jsem se o to sama zajímala. Věděla jsem od sociální pracovnice, že se můžu stát dobrovolníkem, tak sem se jím stala. No a to, že pořád kecám do věcí, do kterých mi nic není, podle některých, tak to je automatický. Zapojila jsem se do provozu zařízení hlavně z důvodu, že tu mám maminku. Chci, aby tady měla co nejlepší péči.
- Povězte mi, jak se konkrétně zapojujete do chodu zařízení.
 - Tak hodně komunikuju se sociální pracovnící a snažím se zaměstnance přinutit, aby tu vykonaly změny k lepšímu. Například se mi nelíbily odpadkový koše, takže jsem zatlačila na sociální pracovníci a koše se po čase vyměnily. Podlaha se taky zlepšila. Takže se snažej ty stížnosti přijmout a něco si z nich vzít. Ze začátku jsem dělala dobrovolníka.

Scházeli jsme se na jídelně, většinou tak 12 lidí. Vymyslela jsem třeba nějakou osobnost, herečku nebo prezidenta nebo sem dělala i takový pořady, že jsem k tomu měla obrázky a povídaní. Organizovala jsem jim třeba i mezinárodní den žen, kdy se mi podařilo zajistit i hudební skupinu bejvalejch žáků a aktivizační jsem přemluvila, aby ženám koupila kytky. Pak jsem organizovala i vánoční koncert. Když se ale mamince začal zhoršovat zdravotní stav, tak jsem byla tak unavená, a do toho ta vstřícnost ze strany personálu tady nebyla, tak jsem toho nechala a přestala jsem to dělat. Mě to motivovalo hlavně kvůli mámě, aby měla aktivnější život a aby se skamarádila s lidma, ale ona tam stejně chodit nechtěla a nechápala, proč to dělám. Jinak jsem třeba i vyhecovala rekonstrukci pokojů, protože tahle budova byla dřív porodnice, takže ty místnosti nejsou úplně uzpůsobené k takovému zařízení. Bylo mi teda řečeno, že už to chtěli udělat dávno, ale já bych řekla, že jsem to vyburcovala. Momentálně navrhuju, aby personál nosil cedulky, aby klienti i rodina věděli, kdo zrovna slouží a jakou má funkci. Sociální pracovnice mi to slíbila, že to by chtěli taky zařídit. Taky jsem pořádala terapii smíchu, což bylo skvělý. Jsme se i pěkně nasmáli a nacvičovat si smích je podle mě hodně důležitý. Hlavně smích jako takovej je důležitěj.

- Popište mi, jakým způsobem se staráte o příbuzného v zařízení.
 - Maminka je krmená a je to ležák, takže je těžký ji dostat na ten vozík a jezdit s ní, protože ty nohy jsou nepohyblivý. Dřív to ještě šlo. To jsme si ji brali i domů třeba na Vánoce, v létě na chalupu nebo na výlet. Když to vyjde, že tam přijdu v době krmení, tak maminku i nakrmím. Na procházky ji už v tomhle stavu brát nemůžu. No a jinak jí nakupuju věci, který potřebuje nebo o který si řekne a pomáhám i s celkovou péčí o ni.

Přepis rozhovoru se sociální pracovnící 1

Základní informace:

- 1) Věk: 24
 - 2) Pohlaví: žena
 - 3) Dosažené vzdělání: vysokoškolské – bakalářský titul
 - 4) Délka praxe v soc. službách: 2 roky
 - 5) Délka praxe v zařízení: 2 roky
- Jak často, dle Vašeho názoru, navštěvují rodinní příslušníci svého příbuzného v zařízení? Převažují osamělí klienti nebo ti, co mají oporu v rodině?
 - Já si myslím, že spíš opravdu ty rodiny navštěvují z 90%, co tady jsou lidi, tak opravdu se snažíme my alespoň tu rodinu donutit. Takže většinou jednou týdně tady u nich někdo z rodiny je. Často sem dochází senioři, co jsou osamělí, ale my, z naší kompetence, se snažíme tu rodinu stejně zaangažovat. Chodí sem spousta seniorů, kteří v prvopočátku osamělí jsou, ale pak se rodinu snažíme zapojit. Z 90% tady rodiny fungují.
 - Jací rodinní příslušníci převažují?
 - Asi spíš vnoučata si myslím. Děti už jsou ve věku nějakých 50 let, takže už jsou sami unavený, protože jsou tady senioři devadesátiletý, takže i často děti jsou důchodového věku. Takže spíš vnoučata mají energii, aby sem ještě chodily.
 - V čem konkrétně příbuzným pomáhají?
 - To je různý. Jsou tady příslušníci, kteří nám chodí pomáhat i s koupelí, že opravdu chtějí koupat tu svojí rodinu. Jsou rodinní příslušníci, kteří nosí občas nějakou dobrotu. Někdo se vůbec nechce angažovat v tom, že by nějakým způsobem pomohl, takže je to hrozně rozdílný. Ale když bych to měla shrnout, tak asi ty nákupy z většiny.
 - Jak často spolupracujete s rodinnými příslušníky a konkrétně v čem spolupracujete?
 - My k tomu rodinu potřebujeme ve chvíli, kdy je potřeba řešit příspěvek na péči, vyřizování korespondence, tak tu rodinu k tomu potřebujeme, protože z 90% jsou tady opravdu klienti, kteří jsou dementní a opravdu už si nic nevyřídí, takže tu rodinu k tomu potřebujeme, ke všem úkonům.

Hlavně z hlediska osobní ochrany údajů a z hlediska práv, tak tam potřebujeme ještě souhlas té rodiny. Takže opravdu cokoliv se řeší, tak se té rodině volá. Jediný, co se s rodinou neřeší, je ve chvíli, kdy nám rodina dá sama kompetenci k tomu, abychom klientovi nakupovali, ale jinak se vlastně i hloupá sušenka řeší s rodinným příslušníkem, jestli máme právo ji koupit.

- S jakými rodinnými příslušníky se tu setkáváte? Jsou třeba i agresivní nebo nechtějí spolupracovat?
 - Určitě jsou. Jsou rodinní příslušníci, se kterými se nedá domluvit, jako je to všude. Jsou rodinní příslušníci, kteří chodí hodně často, pomáhají a snaží se personálu i ulevit. Pak jsou rodinní příslušníci, kteří nejsou srovnaný s tím, že jejich rodič už není schopen vykonávat to, co vykonával dřív. To si spíš myslím, že to jsou nesrovnaný lidi, kteří nejsou schopni pochopit to, že mamka už hold nevymslí to, co dřív vymyslela a už je prostě nepoznává. Takže spíš z toho důvodu jsou třeba agresivní, ale jako bohužel občas jsou.
- Nabízíte rodinným příslušníkům, že se mohou zapojit do chodu celého zařízení?
 - Obecně dobrovolnictví nabízíme, ale není žádný rodinný příslušník, co by sem přišel a chtěl by to vykonávat. Dobrovolníci jsou vždycky cizí. Většinou jsou to studenti teda, co máme zkušenost, studenti vysoké školy. Ale že by rodinný příslušník, to není. Teď jsme měli akorát jeden jediný případ, kdy se dcera zemřelého klienta stará v současnou chvíli o klientku, která byla v kontaktu s jejím tátou. To jsou ojedinělé případy. Jako nebývá to, že by se sami angažovali.
- Informujete rodinné příslušníky, že se mohou zapojit do chodu zařízení?
 - Je pravda, že to asi neinformujeme. To jim nedáváme možnost.
- Proč se nezapojují do aktivit zařízení?
 - My je ani neinformujeme. Rodiny se těžko postarají o toho svého příbuzného, takže nepředpokládáme, že ještě budou dělat něco navíc.
- Je podle Vás důležité, aby se rodina zapojovala a spolupracovala se zařízením?
 - Určitě. Jako to jsou věci, kdy v dnešní společnosti má člověk tak svázané ruce, že bez rodiny není schopnej udělat nic. Takže bez souhlasu rodiny já nemůžu udělat nic, protože ve chvíli, když potřebuju, aby mi ta rodina

za klienta podepsala nějakou smlouvu, nebo jen poukaz na inkontinentní pomůcky, tak už k tomu potřebuju tu rodinu. A aby mi rodina dala souhlas, že to můžu zařizovat já, tak stejně v prvopočátku tu rodinu potřebuju. Bohužel jsou rodiny, které spolupracovat nechtějí. A je to strašně náročné. Pak jsou rodiny, které jdou i do kolize, že jeden rodinný příslušník chce něco, druhý chce něco jiného a jako je to práce náročná.

Přepis rozhovoru se sociální pracovnící 2

Základní informace:

- 1) Věk: 46
 - 2) Pohlaví: žena
 - 3) Dosažené vzdělání: vysokoškolské – bakalářský titul
 - 4) Délka praxe v soc. službách: 15 let
 - 5) Délka praxe v zařízení: 11 let
- Jak často, dle Vašeho názoru, navštěvují rodinní příslušníci svého příbuzného v zařízení? Převažují osamělí klienti nebo ti, co mají oporu v rodině?
 - Já bych řekla, že je to takový půl na půl. Jsou tady i osamělí, že opravdu nikoho nemají nebo mají někde synovce či neteř. Někde dál, nebo třeba i tady, ale tak přece jenom to není úplně blízký příbuzný. A pak jsou tady klienti, kteří mají rodinu a chodí za nimi třeba i denně. Neříkám, že všichni, to určitě ne, ale jsou tady takový, kteří je navštěvují hodně často.
 - Snažíte se kontaktovat příbuzné osamělých klientů?
 - Určitě je kontaktujeme, ale tam není takový extra zájem. Oni jim zajistí nějakou péči. Jako někteří na to úplně kašlou. Ale někteří teda zajistí nějakou péči a tím to končí. Není to úplně pravidlo. Teď třeba jedna paní nikoho nemá, ale paní, co se o ní stará není ani příbuzná. Ona to byla přítelkyně jejího tatínka, který zemřel a přesto se o ni stará a mají spolu úplně úžasný vztah. Bere si ji třeba i na dovolenou. Pak jsou i takoví, kteří bohužel nemají zájem. To ale nejsou jen ti příslušníci, ale horší je, když nemá o ně nikdo zájem.
 - Jací rodinní příslušníci převažují?
 - Děti, řekla bych děti klientů. Vnoučata chodí, ale není jich tolik. Není to pravidlo.
 - V čem konkrétně rodinní příslušníci příbuzným pomáhají?
 - Přinesou jim něco dobrého, většina u nich chvíli pobude a někdo je samozřejmě bere i na procházky. Někdo je ochoten s nimi jet i k lékaři, když je to někde dál, třeba do Prahy. Řeší s nimi věci, které měli už předtím, než sem přišli. Takže taky jsou takový, který to s nimi objednou.

- Jak často spolupracujete s rodinnými příslušníky a konkrétně v čem spolupracujete?
 - My s nima řešíme finance, nějaký připomínky, stížnosti, tak to většinou přijdou sami. To je nemusíme ani vyzývat. A většinou rodinní příslušníci, kteří se ani moc až tak nestarali, tak přijdou jednou za čas a mají připomínky a stížnosti, i když nikdy jim sami péči neposkytovali. Ti, co péči poskytovali, tak jsou pokornější. Samozřejmě se snažíme poskytovat tu službu co nejlépe, ale jsme lidi, takže nemusí být vždycky všechno stoprocentní. Někteří to berou v pohodě a někteří, když necháte hrnek na pokoji, zapomenete ho tam po snídani, a oni přijdou v poledne, tak vás sjezděj. Ale většinou jsou to lidi takoví, kteří se nikdy moc nestarali. Ve většině případů. A přijde mi to, jako že si tím vykupují svědomí trošku. Že příbuzného dali do toho důchoďáku, a když si to tady platí, tak to bude perfektní. Máme tady pána, co chodí pravidelně na návštěvy a o tatínka se stará. Doma se o něj teda nikdy nestaral. Chodí sem s manželkou, a co ten člověk předvádí, to je neskutečný. Stěžuje si, že sestry sedí a pijou kafe, tak mu říkám, že jestli si taky v práci nevaří kafe. Mně to nepřijde nic divného, aby si nemohly sednout a vypít si kafe. Dále si stěžuje, že sestry nechodí po chodbě a koukají akorát do mobilu. Většinou v poledne, kdy on chodí, tak nebudou pobíhat po chodbě, když tam nepotřebují pobíhat. Když nepotřebují nikoho nakrmit nebo nezvoní zvonek, tak proč by tam pobíhaly. Tři holky mají na starost 45 lidí a ti příbuzní si to nedokážou představit. Oni vidí jen toho svého příbuzného.
- Setkáváte se s agresivními nebo nespolupracujícími rodinnými příslušníky?
 - S nespolupracujícími určitě. Teď to bylo nedávno vidět, když mi dcera jednoho klienta řekla, že se do toho nebude angažovat, že maminka by se o ni také nepostarala. To byl argument jedny dcery tady. Říkám, ale maminka se o Vás starala půl života a ona na mě koukala a řekla, že se angažovat nebude. Jeden syn tady na mě řval, že to je naše povinnost se o maminku postarat. Říkám, snad je to Vaše povinnost. Že by mě vyloženě fyzicky napadali, to ne. Slovně, to jo.
- Nabízíte rodinným příslušníkům, že se mohou zapojit do procesu zařízení?
 - Můžou určitě do jakýkoliv činnosti. Máme tady rodinné příslušníky, kteří se zapojují i do kulturních činností. Jedna paní tady organizuje i trénování

paměti, různý vystoupení, protože je to bývalá paní učitelka, tak se do toho angažuje.

- Informujete je o možnosti zapojení?
 - Že bysme jim vyloženě řekli, že se můžou zapojit, to ne. Oni v podstatě ani neprojeví zájem. Pár jich řekne, že by přišli, když bude potřeba nebo že něco vyřídí a udělají. To pak samozřejmě vítáme. Je teda pravda, že mě ani nenapadlo jim tohle nabízet. V podstatě dokud jsem se s tím nesetkala od těchle lidí, tak mě to nenapadlo. Mně nikdy nepřišlo, že by něco chtěli dělat. Pro některé je problém vůbec do zařízení dojít.
- Takže se snaží rodinní příslušníci zapojit spíš sami, že jim to nenabízíte?
 - Tak jako ano. Pokud vidíme zájem, tak samozřejmě je přijmeme.
- A proč si myslíte, že se nezapojují? Jaká je příčina, že nemají zájem?
 - Určitě je to čas a pracovní vytížení. A pak si myslím, že jsou rádi, že vyřeší nějakou tu situaci kolem svého příbuzného a zbytek je moc nezajímá.
- Takže si myslíte, že je důležité, aby se rodina zapojovala do chodu zařízení a celkově i do péče?
 - Samozřejmě. Oni pak aspoň vidí, jak je ta práce náročná. Není to vůbec jednoduchý, i když ani není vždycky všechno stoprocentní, protože ně každéj na to kašle, ale protože jsme všichni lidi a i ty klienti jsou lidi. Nikdy se nezavděčíte všem. Jeden může bejt spokojenej, ale druhěj bude stejně pořád nadávat. Máme tady klienty, kteří jsou spokojení, rodinní příslušníci jsou taky spokojení a třeba se kolem nich nedělá ani tolik, jako třeba kolem těch, co si neustále stěžují. Kolem někoho se třeba poskakuje pořád a pořád si stěžuje. Je tady 104 klientů a každéj je jinej, každéj je jedinečnej a je jasné, že už je nepředěláte. Já říkám, že jak přibývá věk, tak gradujou ty negativa z mládí. To je krásně vidět, když pak se bavíte s těma rodinnějma příslušníkama, jak se chovaj, jaký byli dřív tak vidíte najednou, že to nejde jinak. Jestliže ten člověk byl zvyklej mejt se jednou za 14 dní a tady po něm chceme, aby se šel umýt alespoň jednou týdně, tak to je problém. Je na něco zvyklej a nechce to měnit. Takovej ten člověk prostě je. Pak je dobrý, když to rodina ví a podpoří nás. Když nás nepodpoří, tak je to horší. Je jich ale míň než těch, kteří spolupracujou.

Přepis rozhovoru se sociální pracovnící 3

Základní informace:

- 1) Věk: 42
 - 2) Pohlaví: žena
 - 3) Dosažené vzdělání: vysokoškolské – bakalářský titul
 - 4) Délka praxe v soc. službách: 24 let
 - 5) Délka praxe v zařízení: 18 let
- Jak často, navštěvují rodinní příslušníci svého příbuzného v zařízení? Převažují osamělí klienti nebo ti, co mají oporu v rodině?
 - U nás v Domově určitě nejsou osamělí. To je opravdu pár lidí, kteří nikoho z toho nejbližšího příbuzenstva nemají. Ale jinak ty rodiny se docela snaží. Pokud jsou z města, kde sídlí Domov, tak je navštěvují obden nebo aspoň 2x do týdne a jinak určitě alespoň jednou za týden. Když není osobní návštěva, tak aspoň telefonují, protože většina seniorů už má dneska telefony, takže oni jsou alespoň v telefonickém kontaktu, když je ta rodina třeba z daleka. Ale na víkendy taky určitě jezdí. I na různé svátky si berou seniory. Když my máme nějaké akce, tak se toho docela dost příbuzných zúčastňuje.
 - Jsou v zařízení osamělí klienti, kteří už třeba nemají příbuzného nebo za nimi vůbec nedojíždí?
 - Máme osamělé klienty, kteří jsou vlastně tak staří, že jejich děti jsou na tom leckdy tak, že jsou sami senioři a nemocní. Nebo máme dost klientů, kterým už děti nežijou tím, jak se oni sami dožili vysokého věku. Potom je to na těch vnučatech, které ale řeší svoje malé děti a svoji rodinu, ale většinou to funguje opravdu jednou za týden, nejdýl za 14 dní.
 - Kontaktujete příbuzné osamělého seniora, jestli se nechtějí zapojit do péče?
 - Záleží na tom, pokud ten senior chce. My příbuzenské vztahy neznáme, je to trošku na hraně. Někde nám to někdo řekne, že jsou vzdálený a nikdy se moc nenavštěvovali. Někteří řeknou, že se o příbuzného nechtějí postarat a pokud to senior chce, tak je určitě kontaktujeme.

- Jací rodinní příslušníci převažují?
 - Jak jsem říkala, určitě jsou to děti, vnoučata spíš ty víkendy a máme i neteře a synovce.
- V čem konkrétně rodinní příslušníci pomáhají seniorovi?
 - My, že jsme v centru města, tak tady s ním opravdu dojedou na náměstí. Je to za rohem, takže ho vezmou na vozík nebo ho doprovází na oběd nebo do kavárny. Na různé slavnosti. Napadá mě na 1. máje, že tady hodně lidí potkávám se svými příbuznými, který ho tlačej na vozíku. Tady v Domově chodí na ty akce nebo máme kavárnu, takže je vídám i v kavárně, když odcházím večer z práce. Sedí tam s nima a někteří jsou i dobrovolníci. Chodí nám sem si zahrát třeba stolní hry nebo číst a zároveň jsou i s tím svým příbuzným.
- Jak často s nimi spolupracujete a co všechno s nimi řešíte?
 - S rodinou se z pohledu sociální pracovnice řeší většinou doplácení u nás v Domově, protože taková ti starší senioři tady nemají dostatečnou výši důchodu, aby si uhradili celou úhradu, takže jsou tam různé doplatky. To máme 50% seniorů, za které někdo doplácí. A jsou to většinou děti, ale máme i ty synovce a neteře, že doplácí.
- Setkala jste se někdy s nespolupracujícími až agresivními klienty?
 - Jako s někým agresivním úplně ne. Někdy jsou rozčilený, protože některý věci nepochopí. My jsme od Nového roku zdražovali, nebo jako upravovali úhradu. Podle počtu kalendářních dnů v měsíci se u nás platí. Tak tam byly takový nějaký dohady, že to někteří nechápali, proč každý měsíc platí doplatek jinak. Tak to asi 2 pánové se rozčílili. Ale zase se rychle uklidnili, když jsem jim to vysvětlila. Si nevzpomínám za ty roky, že by někdo byl agresivní. Na mě jsou spíš nepříjemní příbuzní, když sem chtějí někoho přijmout a my nemáme místo. Ty jsou víc nepříjemní než ve chvíli, kdy už ti klienti tady jsou.
- Nabízí zařízení možnosti zapojení do chodu Domova?
 - Pokud jsou ty akce, tak jsme za zapojení rádi, že je doprovází na ples, na zábavu, sedí tam s nima. Že si tam dají kafe, zákusek a to odpoledne tam s nima stráví.

- Někaké jiné možnosti?
 - Ted' máme klientku, která pojede s dcerou na dovolenou, nebo si berou třeba na 14 dní na chalupu toho seniora. O Vánocích si ho berou na Vánoce. Velikonoční svátky taky odjíždí domů a my, co tady máme akce, tak se taky zúčastní, pokud můžou. Jako dobrovolníci sem chodí. Nám stačí, že toho seniora pomůžou oblíct a dovezou ho dolů do sálu a tam s ním jsou. To je pro nás úplně dostatečný.
- Informujete příbuzné o tom, že by se mohli zapojit do chodu zařízení?
 - Máme, po domluvě, vždycky když je nějaká akce, letáky a plakáty. Máme je na našich stránkách, a pokud někoho potkáme, tak jim to taky říkáme osobně.
- Je časté, aby se rodinní příslušníci zapojovali dobrovolně nebo spíš na popud doporučení?
 - Mně ted' došlo, že při tom nástupu, už když jednáme s rodinou o přijetí, tak už v té chvíli mluvíme o tom, že je důležité už pro tu adaptaci toho seniora, aby se zapojovali, co nejčastěji ho navštěvovali, aby si lépe zvykl. Pro nás je to samozřejmě také ulehčení práce, takže taková ta edukace příbuzných tady běží od začátku už na náš popud.
- Je podle Vás důležité, aby se ta rodina zapojovala?
 - No to každopádně.
- A v čem vidíte největší přínos?
 - Jde o adaptaci seniora a o ten jeho pocit. O ten komfortní pocit, že ho neodložili a že se o něj pořád zajímají, že patří do rodiny, ač je v tomhle zařízení.
- pozn. po vypnutí diktafonu:
 - Ještě jsem si vzpomněla, že si rodina hodně stěžuje na nedostatek plen pro seniora. Bohužel je to dané tak, že na jednoho seniora připadnou tři pleny denně, což je málo a příbuzným to občas vadí. Jenže když jim vysvětlím, že by si za ně museli připlatit, tak se jim to nelíbí a jsou nepříjemní. To je z těch negativních situací asi všechno.

Přepis rozhovoru se sociální pracovnící 4

Základní informace:

- 1) Věk: 38
 - 2) Pohlaví: žena
 - 3) Dosažené vzdělání: vysokoškolské – bakalářský titul
 - 4) Délka praxe v soc. službách: 13 let
 - 5) Délka praxe v zařízení: 2 roky
- Jak často, dle Vašeho názoru, navštěvují rodinní příslušníci svého příbuzného v zařízení? Převažují osamělí klienti nebo ti, co mají oporu v rodině?
 - Tak my jsme velicej Domov, máme tady 300 klientů. Je to tady opravdu hodně individuální. Ale co tak jako sleduju, tak převažuje, že ta rodina chodí za tím seniorem. Navštěvují je dost často. Jsou tady samozřejmě příběhy, že přijdou, jak se traduje, po výplatě důchodu. I s tím jsme se setkali, že ta návštěva proběhne jednou za měsíc. A jsou i lidi, kteří jsou úplně osamělí. Ale těch je hodně málo.
 - A ti nemají příbuzné nebo za nimi nechodí?
 - Nemají, vyloženě nemají. Jsou opravdu sami.
 - Jací příbuzní převažují?
 - To bych řekla, že spíš ty jejich děti. Vnoučata tady taky vidáme, ale to je opravdu málo.
 - A co sourozenci?
 - To spíš jako když ten člověk nemá nebo neměl svoji rodinu a svoje děti, tak třeba je nějaká sestra, která se objeví, ale ta přijde tak jednou za měsíc, ne-li i dýl.
 - V čem seniorovi pomáhají?
 - Určitě ty nákupy probíhají a berou si je domu. I jsme hrozně rádi, že při přijetí klienta se snažíme s tou rodinou pracovat tak, aby s nima zůstali co nejvíc v kontaktu. Třeba paní, která byla zvyklá chodit ke svojí kadeřnici, my tedy tu službu taky nabízíme, je možnost, že se nechají ostříhat, ale že ona má třeba svoji oblíbenou a dlouhodobou kadeřnici, tak se snažíme s rodinou pracovat, aby prostě ty klienty, nebo tu svoji mamču, vzali

a dovezli je tam. Za jedno ten člověk vyjede tady z Domova, je v kontaktu s rodinou, vrátí se do svého prostředí. I tohle se snažíme udržet. Takže i s tímhle jim pomáhají. I k lékaři je třeba dovezou. Zase to tady zajišťujeme, ale jsme rádi, když ta rodina takhle pracuje s náma.

- Takže si je berou i na Vánoce?
 - To určitě, i na víkendy si je berou. To zas musím říct, že ano.
- Jak spolupracujete s rodinnými příslušníky? Co s nimi všechno řešíte?
 - My hlavně při tom přijetí s nima hodně komunikujeme a potom, tak jako ono jak je to tady veliký, tak každý oddělení má svého sociálního pracovníka a už se staráme o to svoje oddělení. A co s nima všechno řešíme? Já si troufám říct, že je to fakt jenom při tom přijetí a pak se to nějak rozjede a frčí to a že potom se řeší něco kolem zdravotní péče, když je potřeba. A to už zase je zdravotní úsek. Už tam potom neřešíme extra nějaký závažnosti, nebo že bychom potřebovali řešit něco víc. Při tom přijetí je to důležitý. Pak je takovej ten adaptační proces. Trvá tak měsíc, dva, tři. To cítím, že se na nás lidé obrátí. Že třeba, jestli by nešlo něco takovýhleho a co pro to mají udělat. Ale pak už to nějak frčí samo. Klienti si zvyknou a už nás ani rodina moc nepotřebuje, jako myslím sociální úsek.
- Setkala jste se někdy s nespolupracujícími rodinnými příslušníky nebo až s agresivními?
 - Setkala. Já se přiznám, že jsem tady teprve dva roky, takže jsem tu krátce, ale setkala. Co mě hodně překvapilo, že třeba dcera, která hodně tlačila, že potřebuje maminku umístit. Maminka byla naším klientem, to bylo všechno v pohodě. Sociální situace u nich byla špatná, ona byla sama, toho bylo hodně kolem té osoby. Ale najednou prostě maminku, jak když sem odložila a pak nebrala telefony, nic. V tu ránu klient byl rozhozenej, šel nám dolu. To bylo tak strašně náročný. I klientka přijela s nějakou jednou košilí a v tašce měla kozačky, což pro nás bylo nic. Jako žádný vybavení, žádný osobní věci. To byl asi jedinej takovejhle příběh, s čím jsem se setkala. Potom se nám ji podařilo kontaktovat, ale bylo to složitý a docházelo k tomu, že paní prodala po mamince byt. Potřebovala se jí více méně zbavit. Ze začátku s ní byla komunikace hrozně fajn a najednou se to zvrtilo úplně jinam. Chodily k nám i upomínky, že klientka neplatí

peníze za tarif, tak to jsme museli řešit s tou její dcerou. Klientka už dokonce i zemřela. To byl hodně smutnej příběh. Fakt s náma ale rodina spíš spolupracuje.

- A co rodinní příslušníci, kteří si přijdou stěžovat, jsou tu?
 - Ano, taky. Mají právo. Většinou je to v tom, že většinou vyvstanou neshody na tom pokoji, i když se snažíme, aby si ty ženský mezi sebou alespoň povídaly, ale stane se to. Takže rodina přijde, řekne, že si jejich příbuzný stěžoval na tohle a tohle, že ta další paní dělá tohle a tohle. Řešíme ty situace a snažíme se to řešit tak, že v rámci Domova máme malej poradníček, že ta paní si dá žádost na přestěhování a volíme třeba jinej pokoj, že ji přestěhujeme. Kapacitu nemáme volnou, jsme neustále plný a máme pořád i hodně žádostí, který čekaj. Fakt je mi líto někdy těch rodin, že nevědí, co mají dělat.
- Nabízíte zapojení rodinných příslušníků do chodu Domova?
 - Snažíme se, i když spíš jenom při kulturních akcích. Třeba vloni jsme byli zapojený do projektu Ježíškova vnoučata. Tady vystupoval pan Zíma, což pro naše klienty bylo záslužný. Bylo tady hodně i rodinnejch příslušníků, byli se tady podívat. Už nám pomůžou jenom s tím, že toho člověka vemou, doprovoděj ho na tu hlavní jídelnu, protože je to tady přes takovej koridor dozadu, takže už tím nám hodně pomáhaj. Ale vyloženě jinak, to ne. Jo, samozřejmě v létě vyvážej lidi ven, choděj s nima na procházky, to ano.
- A informujete je o tom, že by se mohli zapojit do akcí či dobrovolnictví?
 - Vyloženě dobrovolnictví jsem jim nenabízela a přiznám se, že já mám dobrovolnictví na starosti. To jste mi bleskla nápad. Ale při tom přijeti jim nabízíme to, že jsme rádi, když nám tady budou pomáhat v rámci kulturních akcí.
- Máte to třeba vyvěšené na webových stránkách?
 - Kulturní program tam není. Je tady všude po Domově, takže ta rodina, když sem chodí, tak to tady vidí. Rodina má zájem se zapojit spíš do péče o toho příbuzného, než do chodu zařízení.

- Je podle Vás důležité, aby se rodina zapojila? V čem vidíte největší přínos nebo význam?
 - Stoprocentně. Já mám pocit, že je to hlavně pro toho klienta. Proč nevyužít ještě kus svého života. Protože když ten člověk je tady takovej ten odloženej, že mu rodina slíbí, že přijdou a oni nepřijdou, ale stane se to, že jim to nevyjde. Minulý týden jsme měli zákaz návštěv. Už to pro ně bylo opravdu hodně nepříjemný. Ta rodina, která jezdí v sobotu a v neděli, a nemohla přijet, tak klienti to hodně špatně nesli. Takže si myslím, že tohle je pro ně hodně důležitý, hlavně pro ně. Klienti se necítí odložení, vědí, že za nimi přijdou a jsou s nimi v kontaktu. Berou si je domu. Že to není, že oni mě sem odložili a musím tady zemřít.

Přepis rozhovoru se sociální pracovnící 5

Základní informace:

- 1) Věk: 44
 - 2) Pohlaví: žena
 - 3) Dosažené vzdělání: vysokoškolské – magisterský titul
 - 4) Délka praxe v soc. službách: 10 let
 - 5) Délka praxe v zařízení: 10 let
- Jak často, dle Vašeho názoru, navštěvují rodinní příslušníci svého příbuzného v zařízení? Převažují osamělí klienti nebo ti, co mají oporu v rodině?
 - To je individuální. Máme tady klienty, kteří nikoho nemají, a návštěva tady neproběhla za celou tu dobu, co tady jsou klienti umístěni. Máme tady rodiny, které navštěvují pravidelně. Někdy i třeba skoro každý den. Je to strašně individuální. To Vám takhle statisticky asi nikdo nepoví.
 - Máte tedy i osamělé klienty?
 - To ano. Někteří vůbec nikoho nemají. Ale jsou i případy, že ty vztahy v rodině nejsou dobré, takže se nechtějí ani vidět ani navštěvovat.
 - Jací rodinní příslušníci převažují?
 - Asi nejčastěji jsou to děti. Vnoučata také samozřejmě, ale určitě ty děti.
 - V čem konkrétně seniorovi pomáhají?
 - Někteří nakupují. Že třeba zajišťují nějaké potraviny nebo oblečení nebo obuv. Někteří sem přijedou a přinesou něco dobrého nebo s ním právě třeba jdou na procházku. A někteří si je berou domu, což pro ně taky jakoby je asi důležité, když si je vezmou na víkend nebo na dovolenou, na svátky a na Vánoce.
 - Spolupracujete s rodinnými příslušníky? Co s nimi musíte řešit?
 - Určitě. Vzhledem k tomu, že tady máme zvláštní režim, tak při nástupu musíme veškerou dokumentaci řešit s rodinou a s tím klientem. Když ten klient má demenci nebo nějakou chronickou a psychickou poruchu, tak neví kolikrát ve smlouvě ty údaje nebo v tý příloze, takže nám rodina slouží něco jako zástupce. Takže je nutná spolupráce při tom nástupu. Potom samozřejmě při vyřizování. Něco jako při příspěvku na péči. Žádost

o příspěvek na péči podává ta rodina. Pak je to v rámci důchodu. Oni musí zajistit mamince nebo tatínkovi, aby ten důchod chodil sem, takže musí dojít na poštu. Pak je to v rámci oblečení, kdy rodina jim ještě přiváží nějaké věci. Když je hospitalizace, tak musíme rodinu informovat o tom, že klient byl hospitalizován. Dále je to o tom, co se týče financí. Když tu mají velký množství peněz a klient si přeje vybrat peníze a dát je rodině, takže musí být podepsaný jak ten klient, tak člen rodiny, komu peníze předává. Pak je to v rámci, když klient zemře, tak zase voláme rodině a rodina ukončuje pobyt a přebírá si věci, co tady klient má. Řešíme problémy a konflikty, když ten klient má se spolubydlícími, tak si můžou stěžovat. Když sem přijdou s nějakým přáním nebo stížností, tak musíme s rodinami komunikovat a řešit ten problém.

- Setkala jste se s nespolupracujícími nebo s až agresivními členy rodiny?
 - Určitě. Někteří jsou velmi nepříjemní, někteří vás zaúkolovávají v rámci nadstandardních věcí, který my bysme dělat neměli. Nutěj nás k tomu, abychom klientovi zařizovali věci, který by mohli zařídit oni. Někteří jsou takový, že nám dělají grafické znázornění toho, kolik máme dávat jejich tatínkovi cigaret, piv, bonbónů, aby je měl pravidelně.
- Napadají Vás slovně vulgárně?
 - No já za sebe musím říct, že slovně vulgárně zatím ne. Oni nás také potřebují, takže do takovéhle míry to zatím nepřerostlo. I my se k nim musíme chovat tak, abychom je zbytečně nevydráždili.
- Nabízí zařízení možnost zapojení rodinného příslušníka do chodu zařízení?
 - Určitě. Můžou se zapojit jako dobrovolníci, ale víte co. Ta rodina může bejt vůbec ráda, že si udělá čas a přijede na tu návštěvu, natož aby tady k nám jezdili pravidelně a pomáhali vést nějaké kroužky. Spíš je to takový bych řekla, že pasivní. Jo, někdy dají třeba sponzorský dar nebo přivezou věci, když mají třeba inkontinentní pomůcky, tak je přivezou i pro jiné klienty. Do kulturních akcí se nezapojují, ale spíš se přijdou podívat. Například když je den otevřených dveří nebo zámecké slavnosti, tak ta rodina je pozvána a účastní se a prožívají třeba s tou maminkou to vystoupení a třeba jim přinesou občerstvení.

- Informujete příbuzné, že se mohou zapojit?
 - No určitě. To máme i na webových stránkách, takže oni čtou naše webové stránky. Ale oni jsou takový, že každý se stará o toho svého rodiče. Dneska řeknou, že mají hodně práce a málo času, takže kdo to dobrovolnictví dneska může dělat.
- Je podle Vás důležité, aby se rodina zapojovala? V čem vidíte největší přínos?
 - No určitě. Tak jako my si myslíme, že kdyby se rodinní příslušníci zapojovali víc, tak zaprvé by ti senioři byli o hodně šťastnější. Přirovnám to k dětskému domovu. Když dítě dáte do dětského domova a ty rodiče za ním jezdí a berou ho na prázdniny, tak to dítě je spokojený. Ty co tady zůstávají, tak jim záviděj, že oni jsou rádi, když je vezmou do toho jejich prostředí. Ale stačí, že by přijeli, přivezli jim něco dobrého a že by je třeba nakrmili a ten čas s nima strávili. Nebo s nima vzpomínají na nějaký věci z minula, což my jim to nemůžeme nahradit, protože ty zážitky nemáme ani fotky nemáme, takže členové rodiny vozej fotky a povídaj si o nich se seniorama.